

Araştırma Makalesi

Osmanlı Devleti'nin Son Döneminde Antalya Hapishanesi'nde Tamir ve İnşa Faaliyetleri

Hatice Akın Zorba*

(ORCID: 0000-0002-3043-8076)

Makale Gönderim Tarihi

04.02.2023

Makale Kabul Tarihi

13.02.2023

Atıf Bilgisi/Reference Information

Chicago: Akın Zorba, H., "Osmanlı Devleti'nin Son Döneminde Antalya Hapishanesi'nde Tamir ve İnşa Faaliyetleri", *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 8/1 (Mart 2023): 34-88.

APA: Akın Zorba, H. (2023). Osmanlı Devleti'nin Son Döneminde Antalya Hapishanesi'nde Tamir ve İnşa Faaliyetleri. *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 8 (1) , 34-88.

Öz

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat Fermanı'nın ilânıyla birlikte hız kazanan modernleşme hareketi yeni kanunlar ve düzenlemelerle hukuk alanını da etkilemiştir. Kişisel haklardan, toprak ve miras hukuku gibi birçok alanda yapılan düzenlemeler içerisinde ceza hukuku da ele alınan konulardan biri olmuştur. Bedenî cezalardan hürriyeti kısıtlayıcı ceza uygulamasına doğru geçişin yaşandığı dünyada Osmanlı Devleti, bu değişime kayıtsız kalmamıştır. 19. yüzyılda hapis cezasının uygulandığı mahbeslerden hapishanelere doğru bir geçişin yaşandığı Osmanlı Devleti'nde, buna uygun olarak ceza hukukunda düzenlemelere gidildiği gibi hapis cezasının uygulanacağı fiziki mekânları oluşturmak için ülke genelinde bir ıslahat hareketi başlatılmıştır. Avrupa devletleri örneğinden hareketle hapishanelerin ıslahına yönelik idari ve hukuki

---

* Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Türkiye, hakin@akdeniz.edu.tr.

Assist. Prof. Dr., Akdeniz University, Faculty of Letters, Department of History, Republic of Türkiye.

adımlar atarken, mevcut hapis mekânlarının iyileştirilmesi, tamir ve onarımlarla hapishaneye dönüştürülmesi ile başlayan süreçte istenilen sonucun alınamaması üzerine devlet yeni hapishanelerin inşasına hız vermiştir. Ancak ekonomik sıkıntılar, personel eksikliği, eski düzene alışık memurların ıslahatların gereklerini anlamakta zorlanması gibi nedenlerle hapishanelerin ıslahı Osmanlı Devleti'nin yıkılışına kadar uğraştığı bir mesele olmuştur.

Bu çalışma arşiv belgeleri ışığında Osmanlı Devleti'ndeki hapishane ıslahının Antalya Hapishanesine yansımaları, hapishane binasında gerçekleştirilen tamir ve onarım faaliyetlerini, yeni hapishane binasının yapılış sürecini ve bu süreçte yaşanan zorluklarla, hapishanenin içinde bulunduğu şartları ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Hapishane, Islahat, Antalya.

Repair and Construction Works in Antalya Prison in the Last Period of the Ottoman Empire

Abstract

The modernisation movement in the Ottoman Empire was accelerated with the proclamation of the Tanzimat Edict and deeply affected the legal system with new laws and regulations. Along with personal rights, land and inheritance law, criminal law was among the many issues addressed within the regulations in various domains. The transition from corporal punishment to the practice of punishment restricting liberty had been gaining currency in the world, and the Ottoman Empire could not be indifferent to this change. Therefore, the 19th-century Ottoman Empire underwent a transition from mahbes to prisons. To this end, regulations were made in criminal law, and a reform movement was initiated throughout the country to construct appropriate buildings where imprisonment would be applied. This process began with transforming existing structures into prisons through renovations and repair, yet it did not result in the expected way, and thus the state accelerated the construction of new prisons. The Ottoman Empire took administrative and legal steps to improve prisons based on European examples, and in doing this, it prioritised the construction of modern buildings that could meet the needs within the means. However, due to economic difficulties, lack of personnel, and the difficulty of officials accustomed to the old order to understand the requirements of reforms, the reform of prisons remained an issue that the Ottoman Empire struggled with until its collapse. In light of archive documents, this study aims to reveal how

the prison reform in the Ottoman Empire was carried out in Antalya Prison, focusing on the renovation and repair of the prison building, the construction process of the new prison building, the difficulties experienced in this process, and the conditions of the prison.

Keywords: Ottoman Empire, Prison, Reform, Antalya.

Giriş

Sözlükte “alıkoymak, engellemek” anlamına gelen habs kelimesi hukukta “sanık veya suçluyu belli bir mekânda cebren alıkoymak şahsi hürriyetini kısıtlamak” anlamını taşımaktadır. Hapis cezasının, başlangıçta cezalandırmadan ziyade hüküm verilene dek zanlının gözetim altında tutulması maksadıyla uygulandığı, yerleşik hayatın ve devlet mekanizmasının işlerlik kazandığı dönemlerde daha yaygın olduğu bilinmektedir.¹

İslam hukukunda suçlar, hadd, kısas ve ta’zir olarak ayrılmaktadır.² Osmanlı Devleti’nde hukukta esas itibariyle İslâm hukukunun uygulandığı görülmektedir. Ancak Osmanlı padişahları İslâm hukukunun ta’zir konusunda devlet başkanına tanıdığı takdir yetkisini kullanarak belirlediği yasalar, diğer alanlardaki düzenlemelerle birlikte zamanla “örfi hukuk”u oluşturmuştur. Dolayısıyla Osmanlı ceza hukukunu şer’î ve örfi ceza hukukunun toplamı oluşturmaktadır.³

Osmanlılarda ta’zir cezaları genellikle kanunnâmelerle belirlenmiştir. Ta’zir cezaları toplumun adetlerine ve şartlara göre değişiklik göstermekle birlikte bedenî cezalar, malî cezalar, kınama ve mahrumiyet cezaları ve hürriyeti kısıtlayıcı cezalar olarak gruplandırılmaktadır. Hürriyeti kısıtlayıcı cezalar hapsedme, sürgüne gönderme, hapse atmadan ip veya zincirle bağlama, ev hapsinde tutma ve zorunlu olarak devlet hizmetinde çalışmayı kapsamaktadır.⁴

Devlet tarafından belirlenmiş bir yerde zorunlu ikamete mecbur tutma anlamındaki kalebendlik cezası, Osmanlı Devleti’nde zindan

¹ Ali Bardakoğlu, “Hapis”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 16 (1997), s.54.

² Memet Zeki Uyanık, *İslam Hukukunda Hapis Cezası ve Hapishane*, İstanbul, 2017, s.29.

³ M.Akif Aydın, “Ceza”, *D.İ.A.*, 7 (1993), s. 478.

⁴ Başoğlu, a.g.m., s.198,200-201.

hapsine göre daha fazla uygulanmıştır. Kalebendlik cezası, kişinin bir başka yere gönderilerek “tehlikesiz” hale getirilmesini amaçlayan sürgün cezasını, bir kale-şehrin surları içinde yaşama mecburiyeti ile pekiştiren bir ceza idi. Osmanlı'da ta'zir cezası içinde, âdi suçlular ve reayayı hedef alan hürriyet kısıtlayıcı cezalar içinde en çok uygulananı ise “kürek”, yani kişinin devlet hizmetinde zorunlu çalıştırılmasıdır.⁵ Osmanlı Devleti'nde 16. yüzyıldan itibaren kürek, 18. yüzyıldan itibaren kalebentlik cezasının daha fazla verildiği görülmektedir.⁶

19. yüzyıl öncesinde tazîren tevkif ve hapsin uygulandığı mekân olan mahbesler, kaçmaya engel olacak derecede korunaklı bir yer olabildiği gibi hareket etmeyi imkânsızlaştıran bir kayış, zincir, pranga, bukağı ya da tomruk da olabilirdi. Önemli olan bu yerlerin, kaçışı engelleyecek kadar muhkem olmasıydı. Mahbes olarak kullanılan yerler genellikle kale, tersane ve zindanlardı.⁷ Başkentte zindanların dışında kullanılan diğer yerler de İstanbul'un emniyetinden mesul görevlilerin konaklarındaki tomruklardı. Taşrada ise şehir surlarındaki kaleler veya korunaklı bir mekân zindan olarak kullanılmaktaydı. Zindanların idaresi ve kuralları nizamnamelerle belirleniyordu.⁸

19. yüzyılda gerçekleştirilen ıslahat hareketleri içinde hapishanelerin de yer aldığı görülmektedir. 1831'de Mehterhane olarak kullanılan Sultanahmed'deki İbrahim Paşa Sarayı'nın bir bölümünde “*Hapishane-i Umumi*” kurulmuş, İstanbul dışındaki kale burçlarının zindan olarak kullanılmasına da devam edilmiştir.⁹

Osmanlı Devleti'nde çıkarılan 1840, 1851 ve 1858 ceza kanunlarıyla hapis cezası giderek daha fazla benimsenmiş, ceza ve infaz hukukunda sağlam bir yer edinmiştir.¹⁰ 1840 Ceza Kanunnamesi halktan çok memurlara yönelik olsa da verilen cezalar ağır işlerde çalıştırma (kürek), sürgün ve kısa süreli hapis cezalarına yönelik bir eğilimin

⁵ Gültekin Yıldız, *Mapusâne*, İstanbul, 2012, s.29.

⁶ Neşe Erim, “Osmanlı İmparatorluğunda Kalebendlik Cezası Ve Suçların Sınıflandırılması Üzerine Bir Deneme”, *Osmanlı Araştırmaları*, 4/4 (1984), s.81-82.

⁷ Yıldız, *a.g.e.*, s.9.; Ömer Şen, *Osmanlı'da Mahkûm Olmak*, İstanbul, 2007, s.6.

⁸ Yıldız, *a.g.e.*, s.51.; Şen, *a.g.e.*, s.6-7.

⁹ Şen, *a.g.e.*, s.17.

¹⁰ Mustafa Dağ, “Osmanlı Devleti'nde Bir Kaza Hapishanesinden Yansımalar: Tüm Yönleriyle Suruç Hapishanesi (1852-1920)”, *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6/2 (2022), s. 343.; Bardakoğlu, *a.g.m.*, s.62.

olduğunu göstermektedir. Bu da hapishanelerin ceza infaz sisteminin içerisindeki öneminin giderek artacağı anlamına gelmektedir. Ancak yargılama ve infazda istenilen standartları hayata geçirebilmek için Osmanlı Devleti'nin birçok yerinde benzer şartlara sahip hapishanelerin oluşturulması gerekmektedir.¹¹ Nitekim Ocak 1846'da Meclis-i Vâlâ'da hapishanelerin durumunu ele alınmıştır. Suçlarına göre mahkûmların ayrılması, izdiham ve hastalığın engellenmesi için mahbeslerin düzenlenmesi, yeni ilavelerle hapishaneye çevrilmesi, mümkün değilse yenisinin inşası yolunda alınan kararlar irade-i seniyye ile onaylanmıştı. Kararlar taşraya azami 2000 kuruşla zanlı ve suçluları ayıracak şekilde mahbeslerin dönüştürülmesi ile mahkûmlara yeter miktarda ekmek ve kışın kömür verilmesi olarak bildirilmiştir.¹²

Tüm Osmanlı tebaasına yönelik 1850'de (12 Safer 1267) kabul edilen Ceza Kanunnamesi'nde suçlar yeniden tanımlanıp, çeşitlendirilmiş, bazı suçlar için bedeni cezalar öngörülse de kürek ve pranga cezalarına daha fazla yer verilmesiyle mahbeslere duyulan ihtiyaç artmıştır.¹³

Tanzimat'ın eyaletlerde uygulanmasına yönelik Rumeli ve Anadolu'ya gönderilen müfettişler, hapishaneleri de incelemişler ve talimatların uygulanmasına gayret etmişlerdir. Aynı tarihlerde İngiltere Büyükelçisi Canning, konsoloslar eliyle Osmanlı hapishanelerini inceleyerek, koşullarının iyileştirilmesi, suçlara göre mahkûmların ayrımı, hapishanelerin düzenine dair önerilerinin yer aldığı bir rapor kaleme almıştır. Devlet, şartlarının iyileştirilmesine imkânlar elverdiği ölçüde gayret göstermekteyse de birçok yerden mevcut mahbeslerin yetersizliğine dair tespitler merkeze bildirilmeye devam etmiştir.¹⁴

Mayıs 1855'te Meclis-i Tanzimat'ta taşradaki birçok hapishanede ağır suçlularla hafif suçluların ve borçluların birlikte tutulmaları, mahbeslerin harabiyetinden ötürü güvenlik için mahkûmlara zincir vurulması ve şartların olumsuzluğu ele alınmış, mahbeslerin derece

¹¹ Yıldız, *a.g.e.*, s.71.

¹² Yıldız, *a.g.e.*, s.83-85.

¹³ Gülnihal Bozkurt, *Batı Hukukunun Türkiye'de Benimsenmesi*, Ankara, 2010, s.99; Yıldız, *a.g.e.*, s.100-102.

¹⁴ Yıldız, *a.g.e.*, s.110-137, 146.

derece ıslah edilmesine, vaziyetin mahallerine sorularak bir döküm çıkarılması karar verilmiştir.¹⁵

Avrupa devletlerinin müdahalesini bertaraf etmek için ilân edilen İslahat Fermanı'nda mahbeslerin iyileştirilmesine yer verilmiş, bedensel ceza ve işkencenin yasak olduğu ve yapanların cezalandırılacağı belirtilmiştir¹⁶. Öngörülen ıslahatlar için Meclis-i Tanzimat dâhilinde bir meclis oluşturulmuş ve danışmanlık yapmak üzere 1856'da İngiliz Binbaşı Gordon resmen görevlendirilmiştir.¹⁷

Ocak 1858'te genel itibariyle resmi olarak kabul gören Gordon'un raporu yeni ceza kanunnamesinde yer alan zanlılık ve üç dereceli suçluluk çerçevesinde hapishaneyi gruplara ayırıyordu. Ayrıca zanlılar, kabahat sahipleri, cünha ve cinayet suçlarına özgü dört çeşit hapishane öngörüyordu.¹⁸ Binbaşı Gordon'un sunduğu rapor ve proje çerçevesinde Bâb-ı Zabtiyye bünyesinde bir tevkifhane ve buna bağlı bir hastane inşasına da karar verilmiştir. Osmanlı Devleti için "ceza reformu", Avrupa devletlerinin iç işlerine müdahalesinin engellenmesi yolunda kendisine dayatılan "usul-ı muhakeme ve habsin ıslahı"nı ortadan kaldırmaya yönelik, devlete siyasi ve idari açıdan fayda sağlayacak bir girişimdi. 9 Ağustos 1858'de yeni ceza kanunnamesi ilân edildi.¹⁹ Kanunda sürgün cezasına daha az yer verilirken, en yaygın ceza olarak para cezası ve hapis cezası öngörülmüştür.²⁰

21 Eylül 1861 tarihinde bir talimat gönderilerek, mahkemelerin geciktirilmemesi, farklı suç derecelerinden mahkûm kişilerin bir arada tutulmaması, temizliğe ve düzene dikkat edilmesi, hafif suçluların mahkemeden önce hapsedilmeyip kefile bağlanarak saliverilmeleri hatırlatılmıştır. Kasım 1861'deki ikinci bir talimatta uzun tutukluluk sürelerinin, alacağı cezadan daha fazla tutuklu kalanlar için haksızlık olduğu, bu durumun izdahama da neden olduğu belirtilerek işlemlerin

¹⁵ Yıldız, *a.g.e.*, s.167-168.

¹⁶ Suna Kili- A.Şeref Gözübüyük, *Türk Anayasa Metinleri (Sened-i İttifaktan Günümüze)*, İstanbul, 2000, s.27.

¹⁷ Bozkurt, *a.g.e.*, s.109.

¹⁸ Ufuk Adak, *XIX. Yüzyıl Sonları XX. Yüzyılın Başlarında Aydın Vilayeti'ndeki Hapishaneler*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2006, s.36.

¹⁹ Yıldız, *a.g.e.*, s.191-192.

²⁰ Kent F. .Schull, *Prisons in the Late Ottoman Empire Microcosms of Modernity*, Edinburg, 2014, s.26-27.

hızlandırılması, mahalli mahkemede verilmiş hükmün Bâbîâli tarafından bozulması halinde işlemlerin vakit geçirilmeden yenilenerek kararın İstanbul'a bildirilmesi istenmiştir.²¹

1858'de Bâb-ı Zabtiyye bünyesinde yapılması planlanan tevkifhane fikri 1871 Ocak ayında Sultanahmed Meydanı'ndaki Mühimmat-ı Hıyâmiyye binası 500.000 kuruş masrafla düzenlenerek hapishane-i umumi olarak hizmete açılması şeklinde gerçekleştirilmiştir.²² Hapishanelerle ilgili düzenlemelerin başlamasından Berlin Kongresi'ne kadar olan süreçte ülkenin hemen her bölgesinde ısıtma sistemi olmayan, iaşe temininin düzensiz olduğu, haddinden fazla mahkûmun bulunduğu, temizliğin yetersizliği sebebiyle salgın hastalıkların görüldüğü iki katlı, kârgir binalar şeklinde hapishaneler kurulmuştur.²³

1876'ta gardiyanlar için ilk düzenleme yapılmış, Hapishane Gardiyanları Talimatnamesi yayınlanmıştır.²⁴ Berlin Kongresi sonrasında Osmanlı Devleti hapishanelerin ıslahı ve siyasi mahpusların durumuna dair diplomatik müdahalelerle karşı karşıya kalmıştır. Bu konuda atılan ilk adım II.Abdülhamid tarafından 1879'da hapishaneleri incelemek için bir müfettiş tayin edilmesi olmuştur. Teftişin ardından gerçekleşen çalışmalar sonucunda Adliye Nezâreti tarafından Mayıs 1880'de "*Memâlik-i Mahrûsa-i Şâhâne'de Bulunan Tevkifhane ve Hapishânelerin İdâre-i Dâhiliyelerine Dâir Nizâm-nâme Lâyihası*" fiilen uygulama konulmuştur.²⁵ Tevkifhane ve hapishanelerin ayrımı, personel, idare, temizlik, disiplin ve düzen, sıhî şartlar ve ihtiyaçların temini, mahkûmların çalıştırılması gibi konuları ele alan nizamname layihası 6 fasıl 97 maddeden oluşmuştur.²⁶ Ancak adliye teşkilatındaki tahsisat sıkıntısı, davaların zamanında görülememesinden tutukluluk sürelerinin uzaması ve imkânsızlıklar nedeniyle birçok yerde ayrı

²¹ Yıldız, *a.g.e.*, s.221-223.

²² Yıldız, *a.g.e.*, s.267-275.

²³ Şen, *a.g.e.*, s.28.

²⁴ Özgür Yıldız, "Osmanlı Hapishaneleri Üzerine Bir Değerlendirme: Karesi Hapishanesi Örneği", *Gazi Akademik Bakış*, 9/17 (Kış 2015), s.95.

²⁵ G. Yıldız, *a.g.e.*, s.380-382.

²⁶ Schull, *a.g.e.*, s.47.

tevkifhane ve hapishanenin olmaması fiziki ve sıhhi şartları olumsuz etkilemeye devam etmiştir.²⁷

1890'lı yıllara gelindiğinde hemen hemen her yerde hapishaneler açılmışsa da eski düzenin devam ettiği, şartlarda olumlu bir değişikliğin yaşanmadığı görülmektedir. 1893 yılında İstanbul'da yapılan bir teftişin ardından hücre modeline sahip modern bir hapishane inşası gündeme gelmişse de hayata geçirilememiştir.²⁸ Bu yeni tip hapishanenin yapısına uygun olarak hapishanenin idaresi ve özelliklerini anlatan bir nizamname layihası aynı yıl padişaha sunulmuştur. Layihada hapishanenin fiziksel şartları, havalandırılması, aydınlatılması, odaların büyüklüğü ve şekli, idarede yapılacak işlemler, mahkûmların gündelik hayatındaki disiplin, giyecekleri, mahkûmların üretimde bulunması ve kazançları, görevlilerin vazifeleri, sağlık koşulları ve bir doktorunun bulunması gibi konular etraflıca anlatıldığı gibi örnek bir hapishane planı da layihaya eklenmiştir (Bkz. EK 1).²⁹

1909-1911 yılları arasında hapishaneler için önemli girişimlerde bulunulmuş, merkezi bir ceza politikası oluşturulmaya çalışıldığı gibi vilayetlerde uygulanmak üzere tek tip bir plan belirleninceye dek hapishanelerin inşa faaliyetleri askıya alınmıştır³⁰. 4 Ocak 1912 tarihli genelgede sınavla alınacak hapishane müdürlerinin ceza kanunları hakkında bilgi sahibi olması, gardiyanların okuryazar olmasına dikkat edilmesi istenmiştir. Projelerin uygulanması için 1911-1912 yılında Dâhiliye Nezâreti'nde Hapishaneler İdare-i Umumiye Müdüriyeti oluşturulmuş, 1913-1914 yılında müdüriyet yeniden düzenlenmiştir.

---

²⁷ Serap Sunay, "Son Dönem Osmanlı Taşra Hapishanelerine Bir Örnek: Bolvadin Hapishanesi", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20/1 (Haziran 2018), s.45-46.

²⁸ Yıldız, *a.g.e.*, s.424.

²⁹ BOA. PLK.p. 5384.; Hatice Akın, "Osmanlı Devleti'nde Hapishane Islahatına Dair Bir Nizamname Önerisi", *History Studies*, 3/3 (2011), s.23-36. Bu çalışmada ıslahat layihasını kaleme alan padişah yaverlerinden jandarma mirlivasının ismi sehven Bülent okunmuş olup, Blunt olması gerekmektedir. Bkz. Yıldız, *a.g.e.*, s.431.

³⁰ Halim Demiryürek, *Osmanlı Hapishaneleri (1913-1914)*, İstanbul, 2019, s.26.

Birçok yerde hapishane ve tevkifhane inşasına karar verilmişse de tahsisat tedariki 1916-1917 yılında gerçekleşebilmiştir.³¹

Yeni yapılacak binalar için Avrupa'daki binalar ve işleyiş incelenerek ihtiyaca ve geleneklere uygun nizamnameler ve binalar yapılmasına karar verilmiştir.³² 1916'da bu çalışmalara katılan Alman uzman Dr.Pollitz, hapishanelerin durumunu tespit etmek için izahat varakası olarak kayıtlara geçen yeni bir istatistik çalışması başlatmıştır. 1919'a kadar Hapishaneler Müfettiş-i Umumisi olarak görevlendirilen Pollitz, yaptığı incelemelerden sonra nizamname önerileri ve raporlar hazırlamıştır.³³ Dâhiliye Nezâretine inşa edilecek hapishanelerin fizikî özelliklerine yer veren tabloları sunduğu gibi, revirin bulunmasını, izdihama bağlı olumsuzlukların bertaraf edilmesini ve temizliğe önem verilmesini önermiştir.³⁴ Pollitz, ülke genelinde nüfusa göre tevkifhane inşasını, mevkufinin üçte biri için hücrelerin yapılmasını, bazı yerlerde ise tevkifhane ile hapishanelerin bir arada inşasını önermiştir. Bu çerçevede bazı vilayetlerde hapishane inşasına başlanmasına sonrasında yaygınlaştırılmasına karar verilmiştir. Nitekim Kasım 1917'ye gelindiğinde planlanan inşaatların bir kısmı bitmek üzere olduğu gibi bir hayli hapishanenin inşaatı da ihale olunmuştur.³⁵ 1918'in sonuna kadar Pollitz'in teftişleri devam etmiş ve savaş şartlarına rağmen devlet hapishanelerin durumunun iyileştirilmesi için gayret sarf etmiştir.³⁶

Devletin hapishanelerin ıslahı için gösterdiği gayret mütareke yıllarında da devam etmiştir. Osmanlı topraklarının birçok yerinde mevcut hapis mekânlarının iyileştirilmesi, tamiri ve yeniden inşası

³¹ Yasemin Saner Gönen, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Hapishaneleri İyileştirme Girişimi, 1917 Yılı", *Hapishane Kitabı*, Ed. Emine Gürsoy-Naskali-Hilal Oytun Altun, İstanbul, 2010, s. 176-177.; Adak, a.g.t, s.39-40.

³² Mustafa Dağ, "Geç Dönem Osmanlı Taşrasında Bir İnfaz Kurumu: Mersin Hapishanesi Örneği (1864-1920)", *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6/1 (Aralık 2022), s.8.

³³ Halim Demiryürek, "Hüdavendigar Vilayetinde Hapishaneler ve Mahpuslar (1914-1917)", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9/42 (2016), s.553; Adak, a.g.t., s.40.

³⁴ Saadet Tekin, "Dr. Polliç Bey'in 1918 Tarihli Raporuna Göre Berlin ve Aydın Vilayeti Hapishanelerine Genel Bir Bakış", *OTAM*, 24/24 (2008), s.208.

³⁵ Adak, a.g.t., s.41.

³⁶ Gönen, a.g.m., 182-183.

şeklinde seyreden sürecin izlendiği yerlerden birisi de Antalya hapishanesidir.

Antalya Hapishanesi

1847 yılına ait belgeden Antalya'da mevcut bir hapishane olduğu anlaşılmaktadır. Belgede hapishane, zaptiye askerlerinin kullandığı koşullar ile hükümet konağının harap vaziyette olduğu ve tamire ihtiyaç duyulduğu bilgisine yer verilmektedir. 6500-7000 kuruşla tamiratın yapılabileceği şimdi yapılmazsa ileride maliyetin artacağı belirtilerek tahmini masrafın mahallinden karşılanmasının istendiği ve buna onay verildiği anlaşılmaktadır.³⁷ Nitekim bahsedilen tamirat Antalya Kazası'nın vergi ve aşar bedeli tahsisatından karşılanarak 8277 kuruş masrafla gerçekleştirilmiştir.³⁸

1858 yılına gelindiğinde Antalya hapishanesinin Antalya sakinleri için tehlike arz edebilecek şekilde kazanın en işlek ve yoğun bölgesinde bulunduğu ayrıca hapishanenin yangın, yıldırım düşmesi gibi tehlikelere karşı gerekli tedbirlerden mahrum olduğu görülmektedir.³⁹ Konuyla ilgili bir girişimde bulunulduğuna dair bir veri bulunmamaktadır. Ancak hapishanenin ihtiyacına binaen inşaat faaliyetlerinin desteklendiği görülmektedir. 1875 tarihinde hapishanenin içine 11.057,5 kuruş maliyetle bir oda yapılması uygun bulunmuştur.⁴⁰ İlerleyen tarihlerde yani Ocak 1886'da ise teferruatı belirtilmemekle beraber mahkûmların sebep olduğu uygunsuz durumlardan dolayı hapishane bitişiğinde yer alan iki kalenin arasına dört kısım kâgir koşunun yaptırılması düşünülmüştür. Bu koşuyu hayırseverlerin yaptırmak istediği, hem büyük bir hayır işi gerçekleştirecekleri hem de böyle sağlam bir hapishane ile her türlü sakıncanın bertaraf edileceği bildirilmiş ve bu teklif Şubat 1886'da uygun bulunmuştur.⁴¹

Hapishanenin genişletilmesine dair bir diğer talep de devlete olan borçlarından dolayı tutuklu bulunanların yerleştirilmesi için bir oda

³⁷ BOA. İ.DH. 143/7360.

³⁸ BOA. İ.MVL. 105/2326.

³⁹ BOA. HR.TO. 229/46.

⁴⁰ BOA. İ.DH. 706/49460.

⁴¹ BOA. ŞD. 1711/17.

yapılmasıdır. Borçluların cünha ve cinayet mahkûmlarından ayrı yerde tutulmasının uygun olmadığı gerekçesiyle keşif neticesinde 1479 kuruş masrafla odanın inşa edilebileceği belirtilmiştir. Talep uygun bulunmuş, belirtilen meblağın üstüne çıkılmaması hatta daha da uygun bir miktarla inşa edilmesi ve inşaat masrafının 1886 (1302) senesi bütçesinden karşılanması söylenmiştir.⁴²

Bu girişimlere rağmen hapisanenin tamiratına duyulan ihtiyaç devam etmiş, 1887 yılında koğuşların bazı yerleri 490 kuruş masrafla elden geçirilmiş ve Konya Vilayeti'nin 1886 (1302) yılı bütçesinden karşılanmıştır.⁴³

Hapishanenin içinde bulunduğu zor şartlardan dolayı farklı çözüm arayışlarına girildiği de görülmektedir. Şartları ağırlaştıran etkenler sadece hapishanenin harap olması değil aynı zamanda kapasitesinin üstünde mahkûm barındırmasıdır. Ocak 1887'de mahkûm sayısını azaltmak için 30 kişinin başka bir yere gönderilmesi istenmiştir. Talep 1 Şubat'ta Adliye ve Mezâhib Nezâreti'ne havale edilmiştir. Nezâret tarafından ilk önce mahkûmların kürek merkezlerinden birine gönderilmesi düşünülmüş ancak kürek merkezlerin dolu olması sebebiyle gerçekleştirilememiştir. Zaten beş seneden fazla kürek cezası alan mahkûmların aynı yerde cezalarını çekmeleri de doğru bulunmadığından hiç değilse vilayet merkezinin hapishanesine gönderilmeleri düşünülmüş ancak Konya hapishanesindeki doluluk oranı bu çözümü geçersiz kılmıştır. Bu durum karşısında merkez hapishanenin genişletilmesi veya geçici olarak uygun bir yer bulunarak mahkûmların bir kısmının oraya nakledilmesi gerekli görülmüş bu da mümkün olmazsa mevcut hapishanenin bir iki oda ilave edilerek genişletilmesi uygun bulunmuştur. Ayrıca yapılacak yeni odaların inşasında tasarrufa riayet edilmesi belirtilerek ne kadar masrafla yapılacağına dair keşif defterinin gönderilmesi istenmiştir.⁴⁴

Antalya hapishanesinde Şubat 1887'de 400'den fazla mahkûm bulunduğu bilinmektedir. Sayı fazlalığından dolayı firar ve sonrasında yaşanacak yağmacılık gibi eylemlere fırsat vermemek için beş yıldan

⁴² BOA. DH.MKT. 1361/80.

⁴³ BOA. DH.MKT. 1400/53.

⁴⁴ BOA .DH.MKT. 1396-106.; BOA. DH.MKT. 1408-122

fazla hapis cezası olan mahkûmların Payas veya Rodos hapishanelerine gönderilmesi için izin istenmiştir.⁴⁵ Mevcut şartların iyileştirilmesi için bir diğer talep de mal sandığından karşılanmak üzere 40-50 bin kuruş masrafla eski kale bitişiğinde yeni bir hapishane inşasına izin verilmesidir.⁴⁶ Mahkûmların Rodos'a gönderilmeleri uygun bulunarak kaç kişi olduklarının bildirilmesi, izin istenen yeni hapishane için ise bir keşif yapılması ve hazırlanan keşif defterinin münakasa pusulasıyla birlikte gönderilmesi istenmiştir (7 Nisan 1887).⁴⁷ Vilayet'ten gelen cevap neticesinde beş seneden fazla süre ile cezası kesinleşen beş mahkûm olduğu anlaşılmış ve bu mahkûmların hemen Rodos'a gönderilmeleri bildirilmiştir. Mevcut hapishanenin ansızın yıkılabilecek halde olduğu göz önünde bulundurularak 30.000 kuruşluk masrafa izin verilmiş ancak inşaat iradesi gönderilmeden herhangi bir harcama yapılması kesin bir dille yasaklanarak keşif defteri ve resminin bir an evvel gönderilmesi istenmiştir.⁴⁸

Yeni bir hapishanenin inşası konusunda izin talebi ile ilgili yazışmalar gerçekleştirilirken, izin alabilmek için farklı çözüm yollarının da merkeze sunulduğu görülmektedir. 16 Mayıs 1887'de Konya Vilayeti'nden Dâhiliye'ye gönderilen tahriratta Antalya hükümet konağının yandığı ve kiralanın yerlerde memurların görev yapmak zorunda kaldığı bildirilmiştir. Bahsedilen kira bedeli ile başka bir kaynaktan bulunan akçenin toplamının 500.000 kuruş olduğu, bu meblağ ile 20-30 odalı yeni bir hükümet konağı ve hapishanenin yapılabileceği belirtilmiştir. *"...başkaca karşılık bulunan akçenin..."* ifadesiyle kastedilen muhtemelen aşağıda bilgisi verilen kaynaklardır. Ağustos 1887 tarihli cevabî yazıda tahrirat ile beraber bir defterin gönderildiği bilgisi yer almaktadır. Anlaşıldığı kadarıyla bahsedilen defter hükümet konağı ve yeni bir hapishane inşasının masraflarının karşılanabileceği kaynakları gösteren bir defterdir. Çünkü defterde Doğu Rumeli ve Bulgaristan muhacirlerinin iskânında kullanılmak üzere toplanan yardım parası ile arsa satışından elde edilecek gelirin inşaat masraflarına karşılık yazıldığından bahsedilmiştir. Mahalli idare yardım parasını inşaat için kullanmakta bir sakınca görmese de Dersaadet

⁴⁵ BOA. DH.MKT. 1401/94.

⁴⁶ BOA. DH.MKT. 1401/94.

⁴⁷ BOA. DH.MKT.1410/124.

⁴⁸ BOA. DH.MKT. 1438-35.

bunu uygun bulmamış, toplanan paranın yardım komisyonuna teslim edilmesi istenmiştir. İnşaat için ise sadece satışı gösterilen arsalar bedelinin kullanılmasının mümkün olabileceği ifade edilmiştir.⁴⁹

22 Aralık 1887'de Dâhiliye Nezâreti'nden Konya Vilayeti'ne gönderilen yazıda yardım parasının Maliye Nezâreti'ne gönderilmesi, bahsedilen arsaların usule uygun şekilde satılarak bedelinin hazineye aktarılması talimatı verilmiştir. Ayrıca 500.000 kuruşluk bir hükümet konağı inşası için mali durum uygun olmadığından tasarrufa dikkat edilmesi istenmiştir. 30-40 bin kuruş bir maliyetle hapisane ve hükümet konağı inşası için ebniye nizamnamesine uygun şekilde keşif defteri, münakasa pusulası ve planının hazırlanması bildirilmiştir.⁵⁰

Aralık 1887 tarihli Adliye ve Mezâhib Nezâreti'nde gönderilen bir yazıda da yukarıdaki bilgilere yer verilmektedir.⁵¹ Her iki yazıda da hükümet konağı ve hapisane inşasından bahsedilirken sadece hükümet konağı için yanmış ifadesi kullanılmaktadır. Mevcut hapisanenin hükümet konağı içinde mi yoksa bitişğinde mi olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Yukarıdaki ifadeden hareketle her iki şekilde de çıkan yangından hapisanenin etkilenmediği anlaşılmaktadır. Bu da sadece yapımı düşünülen hapisane inşası ile yaşanan yangın neticesinde ortaya çıkan yeni hükümet konağı ihtiyacının birleştirilerek birlikte planlandığını ve bu birlikteliğin sadece inşaat masrafları için kaynak bulma noktasında olduğunu göstermektedir. Zira 28 Kasım 1887'de hapisane inşası keşif defterinin gönderilmiştir.⁵²

Ocak 1888'e gelindiğinde ise Dâhiliye'den Şehremaneti'ne gönderilen yazıda hükümet konağı inşası hiç zikredilmemekte, 64.000 kuruş maliyetle Antalya'da yeni bir hapisane inşası için hazırlanan keşif defterinin tasarrufa ve usule uygun olup olmadığının değerlendirilmesi için gönderildiği bilgisi yer almaktadır.⁵³ Ancak bir ay geçmesine rağmen cevap gelmeyince Konya Vilayeti'nden konuyla ilgili yeni bir tahrirat gönderilmiş, bunun üzerine Şehremaneti'ne tekrar yazı

⁴⁹ BOA. DH.MKT. 1437-113.

⁵⁰ BOA. DH.MKT. 1471-32.

⁵¹ BOA. DH.MKT. 1472-1.

⁵² BOA. DH.MKT. 1488-94.

⁵³ BOA. DH.MKT. 1475-36.

yazılarak bilgi istenmiştir.⁵⁴ Şubat 1888'de yapılan değerlendirme sonucunda fennî şartları sağlayamadığı gerekçesi ile hazırlanan keşif defteri iade edilmiştir. Gerekli düzeltmelerin yapılması, râyiç defterinin ne şekilde düzenleneceği bilgisi ve inşa edilecek binanın planının gönderilmesi istenmiştir.⁵⁵

Hapishane inşaatına dair yazışmalar bu şekilde süregiderken hapishanedeki mahkûm sayısının fazlalığından dolayı yaşanan sıkıntı devam etmektedir. Ağustos 1889'da hapishanenin olumsuz şartlarından dolayı hastalıkların ortaya çıktığı, ağır suçlardan mahkûm olanların hafif suçlardan hüküm giyen mahkûmları kışkırtarak firar girişimi, başgardiyana itaatsizlik gibi sorunlara sebebiyet verdikleri bildirilerek, idam ve kürek cezasına mahkûm 10-15 kişinin Rodos veya başka bir yere gönderilmesi için izin istenmiştir.⁵⁶ Talep uygun bulunarak beş seneden fazla kesinleşmiş kürek cezası alan mahkûmların Akka kürek merkezine gönderilmesine karar verilmiştir (14 Eylül 1889).⁵⁷ Ayrıca düzenin sağlanması için hapishane görevlilerinin sayısının arttırılmaya çalışıldığı da görülmektedir. Ekim 1890'da gönderilen tahriratla bir kâtip ve üç gardiyan tayini talep edilmiş ancak bütçede karşılığı bulunmayan harcamaların yapılması uygun olmadığı gerekçesi ile karşılığı bulunarak tayinin gerçekleştirilmesi cevabı alınmıştır.⁵⁸

Hapishane şartlarının iyileştirilmesine yönelik bu girişimlerin yanısıra Kasım 1892 Antalya hapishanesinin tamirine gayret edildiği görülmektedir. Keşif neticesi 3633 kuruş 20 para masrafla tamirat edilebileceğine dair keşif defteri gönderilmiştir. Ancak Aralık ayında Dâhiliye'den verilen cevapta ebniye nizamnamesine uygun olarak münakasa pusulasının gönderilmediği ayrıca bu masrafın nereden karşılanacağı belirtilmediği bildirilerek eksik evrakın tamamlanması istenmiştir.⁵⁹

⁵⁴ BOA. DH.MKT. 1484-76.

⁵⁵ BOA. DH.MKT. 1488-94.

⁵⁶ BOA .DH.MKT. 1647-25.

⁵⁷ BOA .DH.MKT. 1656-74.

⁵⁸ BOA. DH.MKT. 1793-15.

⁵⁹ BOA. DH.MKT. 2028-10.

Mevcut belgelerden 1895 yılına gelindiğinde de artık ihtiyaçları karşılama yetersiz kalan hapisane binasının yeniden inşası için çalışmaların başlamış olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Mayıs 1895'te Konya Vilayeti'nden Dâhiliye Nezâreti'ne Antalya hapisanesi inşası için gönderilen evrak, incelenmek üzere Şehremaneti'ne yollanmıştır. Aynı ayın sonunda Konya Vilayeti'nden hapisane inşası izni için acele edilmesi isteğine dair bir telgraf gelmiştir. Telgrafta Antalya hapisanesinin 100 kişiyi bile barındıracak durumda olmamasına rağmen 300'e yakın mevcudunun olduğu, yaşanan izdihamdan dolayı hasta sayısının arttığı, yakın zamanda atlatılmış olan koleranın hapisanede devam ettiği aktarılarak bu vahim durumun bertaraf edilmesi için bir an evvel inşaat izninin verilmesi talep edilmektedir. Bu telgraf üzerine Şehremaneti'nden değerlendirmenin hızlandırılması istenmiştir. İki ay sonra gönderilen değerlendirme sonucunda yapılacak hapishanenin planı fennî şartlara uygun bulunmuş ancak keşif defterinin kurallara uygun düzenlenmediği ve râyiç defterinin bulunmadığı belirtilmiştir. Bunların ne şekilde düzenleneceğini gösteren evrakla birlikte ilgili belgeler Ağustos 1895'te Konya'ya geri gönderilmiştir.⁶⁰ İstenilen düzenlemeler yapılarak hazırlanan keşif ve râyiç defterleri Mart 1896'da Dahiliye'ye gönderilmiştir. Evrak Şehremaneti tarafından incelendiğinde 165.486 kuruş 14 santim masrafla inşa edilecek olan hapishanenin keşif defteri bir dereceye kadar fennî şartlara uygun bulunduğu gibi, hazırlanan râyiç defteri de içeriğine göre uygun görülmüştür. Şehremaneti'nden çıkan olumlu rapor sonrasında gerekli olan meblağın bütçede karşılığı olmamasından dolayı bunun 1896 (1312) senesi bütçe açığı ile zuhurat ve taşra inşaat tertibi fazlasına ilave edilerek ödenmesi hususunda Sadaret'ten 7 Eylül 1896'da izin istenmiştir.⁶¹ Sadaret bu talebi görüşülmesi için Şûrâ-yı Devlet'e havale etmiş, meclis 1 Ekim 1896'da talebi onaylamıştır.⁶² Kararın olumlu olması üzerine Sadrazam tarafından hapisane inşası izni için sunulan tezkirenin iradesi 19 Ekim 1896 tarihinde çıkmıştır. Böylece 165.486 kuruş 14 santim masrafla Antalya'da yeni bir hapisane inşasına onay verilmiştir. Sadaret konuyla ilgili iradenin

---

⁶⁰ BOA. DH.MKT. 378-17.

⁶¹ BOA. ŞD.1727-15.

⁶² BOA. İ.DH. 1340-9.

çıkıldığını Dâhiliye Nezâreti'ne bildirirken gereğinin yapılması için Maliye Nezâreti'ne de tebligat gönderildiği bilgisini vermiştir.⁶³

Ekim 1896'da çıkan iradenin üzerinden iki yıl geçmesine rağmen hapishane inşaatına başlanmadığı Konya Sıhhiye Müfettişi Lütfi Bey'in Dâhiliye Nezâreti'ne gönderdiği 23 Şubat 1898 tarihli telgrafından anlaşılmaktadır. Telgrafta Antalya ve kazalarında ortaya çıkan çiçek hastalığının kontrol altına alındığı bilgisi verilmektedir. Antalya merkezinde ise hastalığa yakalanan 24 kişiden 11'inin hapishanede olduğu, bunların 3'ünün vefat ettiği ve bu durumun hapishanenin sağlıksız koşullarından kaynaklandığı belirtilmektedir. Telgraftaki bilgiler üzerine Konya Vilayeti'ne Tesrî-i Muamelât ve İslahat Komisyonu'ndan gönderilen yazıda hapishane inşaatına bir an evvel başlanması ve gelişmelerden haberdar edilmesi istenmiştir.⁶⁴

Mevcut hapishanenin yetersizliği ve kötü şartları gerek sağlık açısından gerekse düzen ve disiplin sağlanması açısından sıkıntı yaratmaktadır. Nitekim Adliye ve Mezâhib Nezâreti'nden Dâhiliye'ye gönderilen yazıda Antalya hapishanesindeki mahkûm sayısının fazlalığından dolayı düzenin sağlanamadığı belirtilerek, sorunun giderilmesi için gereğinin yapılması istenmiştir (27 Temmuz 1898).⁶⁵

Hapishanenin içinde bulunduğu vaziyet Konya Valisi Avlonyalı Mehmet Ferit Paşa'nın vilayet dâhilinde gerçekleştirdiği teftiş gezilerini aktardığı raporlara da yansımıştır. Kasım 1898 yılında gönderdiği raporunda Teke Sancağı'nın kazalarındaki hapishanelerin her birinde 15-20 mahkûmun bulunduğu, çoğunun soruşturmalarının tamamlanmamış belgelerin eksik olduğunu kaydetmiştir. Hapishanelerin fiziksel durumunu "*iş bu mahbûs ve mevküfinin buldukları yer birer tengnâ-yı ıztırâbdan ve ta'bîr-i câizle bir dâr-ül-emrâzdan ibaret olarak insâniyyet ve ma'delete muhâlif bir hâlde*" şeklinde ifade etmiştir. Vali Paşa hapishanelerin bir şekilde tamiri çaresine bakıldığını ancak merkez liva hapishanesinin artık tamirle ıslah olamayacak vaziyette olduğunu kaydetmiştir. Yapılan yoklamada 188 mahpus ve tutuklunun bulunduğu hapishanenin, bu sayıda mahkûmu

⁶³ BOA. BEO. 855-64118.

⁶⁴ BOA. DH.TMIK.S. 17-59.

⁶⁵ BOA. DH.TMIK.S. 20-53.

alacak derecede geniş olmadığını görülmüştür. Binanın büyüklüğüne kıyasla pencerelerinin yetersiz olduğundan bahisle, koğuşların uygun yerlerine yeni pencere açtırıldığını, hapisanenin üstünde yer alan zabıta dairesinin ise başka bir yere nakledilerek 30 kişilik bir koğuşla revir için ayrılarak iki odanın hapisaneye dâhil edildiğini bildirmiştir.⁶⁶ Adli işlemler teftiş edildiğinde ise çok sayıda tutuklunun haklarında hüküm verilmeksizin beklediği, bir kısmının hak ettikleri cezadan fazla süredir tutuklu oldukları anlaşılmıştır. Bu durumun sebebinin adli memurların yolsuzluklarının yansira şahit ve zanlıların mahkemeye getirilememesi olduğu anlaşılmış, mağduriyetin giderilmesi ve bu kişilerin mahkemeye getirilmeleri için maiyetine yeter miktarda piyade ve süvari verilen bir memur görevlendirilmiştir. Ayrıca sorgu sürecini hızlandırmak için de Akseki Kazası bidayet mahkemesi ikinci kâtibinin istintak dairesine görevlendirilmesi kararlaştırılmıştır. Kâtip eksikliği sebebiyle düzgün tutulmadığı görülen hapisane ve tevkifhane defterlerinin tertibi için 150 kuruş maaşla bir kâtibin istihdamı gerekli görülmüştür.⁶⁷

Ocak 1899'da Konya Vilayeti'nden Dâhiliye'ye gönderilen yazıda Antalya hapisanesi için inşaat emri geldiği ve inşaatı için geçmiş senelerin gelirlerinden harcama yapılacağı gösterildiği ancak geçmiş senelerden kalan tahsilatın %25'i vilayetin harcamaları için ayrılarak kalan kısmının maliye hazinesine gönderildiği anlatılmıştır. Her ne kadar %25'lik kısım valiliğin elinde ise de bu miktarın inşaatı yeterli gelmeyecek bir meblağ olduğu dolayısıyla gelecek sene gelirlerinden harcama yapılabilmesi için Maliye Nezâreti'nden izin istenmesi talep edilmektedir. Maliye Nezâreti ile yapılan yazışmalardan 7 Aralık 1896 tarihli 165.486 kuruşluk havalenamesinin 1 Mart 1897 tarihinde mahalline gönderildiği ancak geçmiş sene olmasından dolayı masrafın 1896 (1312) senesi gelirlerinden karşılanamayacağı anlaşılmıştır. Bunun üzerine Temmuz 1899'da Tesri-i Muamelât ve Islahat Komisyonu tarafından Konya Vilayeti'ne cevap gönderilmiştir. Gönderilen yazıda geçmiş seneler masrafının gelecek seneler gelirlerinden karşılanması usul ve kaidelere uygun olmayacağından ve

⁶⁶ BOA. DH.TMIK.S. 20-14.

⁶⁷ Hatice Durgun, "Konya Valisi Mehmet Ferit Paşa'nın Gözünden Antalya (1898-1902)", *Gazi Akademik Bakış*, 16/31 (Kış 2022), s.140-141.

zaten bu gelirlerden artan meblağın (%25'lik kısım) vilayete tahsis edildiğinden bahisle hapishane masrafının her durumda havalesi hesaplanarak içinde bulunulan senenin gelirlerinden ödenmesi uygun bulunmuştur. Bu konuda mülkî memurların tahsilat meselesine itina göstermeleri, elde edilecek meblağdan masrafların karşılanması istenmiştir.⁶⁸ Verilen kararın aynı şekilde Dâhiliye Nezâreti tarafından da Ekim 1899'da vilayete bildirildiği anlaşılmaktadır.⁶⁹

Masrafların içinde bulunulan senenin gelirlerinden karşılanmasına karar verilerek mesele çözülmek istenmişse de bunun mümkün olmayacağı 23 Kasım 1899 tarihli Konya Vilayeti'nden gönderilen tahrirattan anlaşılmaktadır. Konya Valisi yazısında gelirlerinin %75'inin Dersaadet'e gönderildiği vilayete bırakılan %25'lik kısmının ise 375.000 lirayı geçen borçlara ve bu havalenemeye karşılık tutulduğunu dolayısıyla inşaat masraflarının karşılanmasının mümkün olamayacağını anlatmış daha önce gönderilen yazılarda da bu noktaya dikkat çekilmeye çalışıldığını belirtmiştir. Yazının devamında bu şartlar karşısında *takdîm-ül-ehemm-ale-l-mühimm* kaidesinden hareketle İsparta hapishanesinin inşasına başlandığı bildirilmiştir.⁷⁰

Konya Valisi Avlonyalı Mehmet Ferit Paşa, vilayet teftişi çerçevesinde Ekim 1899'da Antalya'ya yeniden gelmiştir. Bu ziyareti sırasında hapishaneyi de teftiş eden Paşa, mahkûmların sayısının çok fazla olduğunu ve mevcut koğuşların yetersiz olduğunu görmüştür. İzdihamın hafifletilmesi için hapishanenin bitişiğinde nisa tevkifhanesi olarak kullanılan kârgir kısmın duvarları onarılmış, çatı ve zemini yeniden inşa ve tefriş edilmiştir. 4000 kuruş kaynak tedarikiyle gerçekleşen bu düzenleme sonucunda tamir edilen tevkifhane ile hapishane arasına bir kapı açılarak 60 kişilik bir koğuş oluşturulmuştur. Kadın tutuklular için hazırlanmak üzere de başka bir yer bulunmuştur. Temizlik ve sıhhî şartların yetersizliğini bertaraf edebilmek için koğuşlar temizletilmiş ve kireçle badana yaptırılmış, avluda bataklık haline gelen havuz kapatılmış, atık suların tahliyesi için bir su yolu yaptırılmıştır.⁷¹

⁶⁸ BOA. DH.TMIK.S. 24-100.

⁶⁹ BOA. DH.MKT. 2271-34.

⁷⁰ BOA. DH.TMIK.S. 28-41.

⁷¹ BOA. BEO. 1359-101898.; Durgun, a.g.m., s.141-142.

Yeni hapishanenin inşası için kaynak tedariki belirsizliğini korurken, mevcut hapishanenin kötü şartları devam etmektedir. Ankara ve Konya Vilayetleri Adliye Müfettişliği'nden Haziran 1900 tarihinde gönderilen teftiş layihasında Antalya ve Isparta Sancakları hapishanelerinin pis koktuğu ve karanlık bir halde bulunduğu, mahkûm sayısının ise çok fazla olduğu bilgileri verilerek, bahsedilen hapishanelerin ıslahının gerekliliği belirtilmiştir.⁷²

Antalya hapishanesinin inşası için Temmuz 1901'de somut adımların atılmaya başlandığı görülmektedir. Konya Vilayeti'nden Dâhiliye Nezâreti'ne verilen bilgide Antalya hapishanesi için inşaat malzemelerinin tedarikine başlandığı, yakın zamanda temelinin atılacağı, yerel bir kereste tüccarı tarafından da yüklü miktarda kereste bağışlandığı bildirilmiştir.⁷³ 7 Ekim 1902 tarihinde Konya Vilayeti'nden hapishane inşaatının durumu ile ilgili bilgi verilmiştir. Tahriratta hazinesi celileye bırakılmaksızın tedarik edilen kaynakla yapılmakta olan Isparta'daki inşaat faaliyetleri ve Antalya hapishanesinin inşaatından bahsedilmiş, Antalya hapishanesinin inşaatının bitmek üzere olduğu ifade edilmiştir.⁷⁴

23 Mayıs 1903 tarihine gelindiğinde hapishanenin tamamlanmış olduğu, bahsedilen tarihte Konya Vilayeti tarafından Maliye Nezâreti'ne gönderilmiş telgraftan anlaşılmaktadır. Telgrafta eski hapishanenin son derece harap bir halde bulunduğundan içinde mahkûm tutulmasının sakıncalı olduğu, yeni yapılan hapishanenin ise suyu bulunmadığı için mahkûmların nakillerinin gerçekleşemediği bildirilmiş, suyollarının inşaatı için gerekli olan 5500 kuruşun sarfı için izin istenmiştir. Konuyla ilgili nezâretten bir cevap gelmeyince durum Tesrî-i Muamelât ve Islahat Komisyonu'na da bildirilerek konunun önemi ve aciliyeti vurgulanmış, yaşanabilecek fenalıklardan mesuliyet kabul edilemeyeceği ifade edilmiştir. Komisyon da tüm bu bilgileri içeren bir yazı ile süratle gereğinin yapılmasını 4 Haziran 1903'te

⁷² BOA. DH.TMIK.S. 33-40. Konya Valisi Avlonyalı Mehmet Ferit Paşa Kasım 1900 tarihli raporunda Antalya hapishanesindeki 229 mahkûmun bulunduğunu kaydetmiştir. Bkz. Durgun, a.g.m., s.141.

⁷³ BOA. DH.MKT. 2509-23.

⁷⁴ BOA. DH.MKT. 599-20.

Maliye Nezâreti'nden istenmiştir.⁷⁵ Konya Vilayeti'nin 10 gün içinde konuyla ilgili iki yazı göndermesi ve su yollarının yapılarak mahkûmların nakillerinin gerçekleştirilmesi konusunda acele edilmesi Antalya'daki eski hapishanenin durumunun ne kadar vahim olduğunu gözler önüne sermektedir. Konuyla ilgili Maliye Nezâreti'nden cevap geldiği Dâhiliye Nezâreti'nin tezkiresinden anlaşılmaktadır. Maliye Nezâreti verdiği cevapta su isalesi masrafı olan 5500 kuruşun yeni hapishane inşası masraflarından ödenmesi düşünülmekteyse de, yeni hapishane inşaatının masrafları 1896 (1312) senesi emvalinden ödenmek üzere bırakılmış ancak son karara değin buradan bir para sarf edilmemiş olduğunu bildirilmektedir. Kaldı ki geçen senelere ait olan ve senesi içinde sarf edilmeyen meblağlardan vuku bulacak harcamaların kararnama gereği yeni sene masraflarından kabul edildiği, dolayısıyla zikrolunan masrafın 1903 (1319) senesinden tahsil edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Dâhiliye Nezâreti 22 Kasım 1903 tarihli tezkiresinde bu bilgilere yer vererek, yeni hapishane inşaat masraflarından 5500 kuruş düşülüp, mevcut senenin yani 1903 (1319) senesinin tahsisatına eklenip ödenmek üzere havalenamesinin düzenlenerek ilgili vilayete gönderilmesi için Sadarettten maliyeye emir verilmesi istenmiştir.⁷⁶ Dâhiliye Nezâreti'nin tezkiresi 22 Mart 1904'te Şûrâ-yı Devlet'te değerlendirilerek 5500 kuruşluk su isalesi masrafının yeni hapishanenin inşaat masraflarından düşülerek mevcut senenin dâhiliye tahsisatından ödenmesi uygun görülmüştür.⁷⁷ Haziran 1904'te de havalenamesi çıktığı gibi gereğinin yapılması için Konya Vilayeti'ne bilgi verilmiştir.⁷⁸

Konya Vilayeti ile Sadaret arasında gerçekleşen yazışmalardan Ocak 1904 tarihinde artık yeni hapishanenin kullanılmakta olduğu anlaşılmaktadır. Konya merkez hapishanesinde yaşanan izdihamdan dolayı Antalya hapishanesine mahkûm gönderilmek istenmiş ancak 400'e yakın mahkûmu barındırabilen Antalya hapishanesine merkeze bağlı yerlerden sürekli mahkûm gönderildiğinden bahisle başka mahkûm kabulünün mümkün olamayacağı belirtilerek Konya merkez hapishanesinden mahkûm gönderilmesine itiraz edilmiştir.⁷⁹ Konya

⁷⁵ BOA. DH.TMIK.S. 46-36.

⁷⁶ BOA. ŞD. 2734-17.

⁷⁷ BOA. BEO. 2309-173114 (Lef:2).

⁷⁸ BOA. DH.MKT. 796-66.

⁷⁹ BOA. BEO. 2245-168313 (Lef:3).

merkez hapishanesinin sıkıntısının giderilmesi için düşünölen Isparta hapishanesine mahkûm nakli, cezaları kesinleşen mahkûmların başka kürek merkezlerine gönderilmesi gibi çeşitli seçeneklerde olumsuz sonuçlanınca Antalya'daki eski hapishaneye dahi mahkûm gönderilmesi gündeme gelmiştir. Ancak Teke Mutasarrıflığı'ndan Antalya'daki eski hapishanenin yıkılmaya yüz tuttuğu, enkazı ve kiremitlerinin bir kısmının da yeni hapishane inşasında yapılması gerekli görölen kalelerde kullanıldığı bilgisi gelmiştir.⁸⁰

Bundan sonraki süreçte artık yeni hapishanenin kullanımıyla birlikte ortaya çıkan ihtiyaçların giderilmesine çalışılmıştır. Bu ihtiyaçlardan ilki hapishanenin gezinti alanına çakıl döşenmesidir. Bunun için gerekli olan 2000 kuruşun vilayet bütçesinden karşılanmıştır.⁸¹

1907 yılına gelindiğinde üç yıl gibi kısa bir süredir kullanılan hapishanede tamir ihtiyacının ortaya çıktığı görölmektedir. Hapishane koşullarının tamiri için gerekli olan 1791,5 kuruşun ilk önce vilayetin o yılki bütçesindeki tamirat kaleminde bulunan 3792 kuruştan karşılanması uygun görölmüştür. Ancak bu paranın hazine bütçesine nakledildiğinin anlaşılmasıyla gerekli olan tahsisatın sağlanması Maliye Nezâreti'ne istendiği gibi Konya Vilayeti'ne de bildirilmiştir.⁸² Benzer bir durum hapishanede yapılması düşünölen gasilhane inşası için de yaşanmıştır. Mart 1907'de gasilhane inşası için talep edilen 618,5 kuruşluk masrafın vilayet bütçesindeki tamirat tertibinden karşılanması bildirilmiş ancak 30 Nisan 1907 tarihli Sadaret tezkiresi ile devlet dairelerindeki inşaat ve tamir tertiplerinin hazineye aktarılmasından dolayı buradan karşılanamamış, gereğinin yapılması Maliye Nezâreti'ne bildirilmiştir.⁸³ Aynı gerekçe ile takibinin Maliye Nezâreti'nden yapılması bildirilen bir başka talep de hapishanenin genişletilmesi ve tevkifhanenin tamiridir. Ekim-Aralık 1907 tarihleri arasında gerçekleşen yazışmalar neticesinde konunun Maliye Nezâreti'ne yazıldığı bildirilmiştir.⁸⁴

⁸⁰ BOA. BEO. 2245-168313 (Lef:2).

⁸¹ BOA. DH.MKT. 1049-64.

⁸² BOA. DH.MKT. 1160-68.

⁸³ BOA. DH.MKT. 1161-61.

⁸⁴ BOA. DH.MKT. 1211-52.

Dört yıldır kullanılmakta olan hapishanedeki mahkûm sayısının hızla arttığı anlaşılmaktadır. 1904 yılı başında 400'e yakın olan mahkûm sayısı 1908 yılı başında 600'ü aşmıştır. Bu da 300 kişilik kapasitesi olan hapishanenin dar ve sağlıksız bir hale gelmesine neden olmuştur. Hapishanede haddinden fazla mahkûm bulunmasından dolayı bir de firar olayı yaşanmış, firar edenlerden biri ölü, ikisi sağ, ikisi de yaralı olarak ele geçirilmiştir. Bu firar girişiminin sebebi araştırılıp kanunen gereği yapılacaksa da hapishanenin sağlam ve uygun bir şekilde genişletilerek ıslah edilmesi gerekliliği Ankara ve Konya Vilayetleri Adliye Müfettişliği'nden gönderilen yazıya binaen Adliye ve Mezâhib Nezâreti tarafından Dâhiliye Nezâreti'ne bildirilmiştir. Bu yazı üzerine Tesrî-i Muamelât ve Islahat Komisyonu, Konya Vilayeti'nden gereğinin yapılmasını istemiştir.⁸⁵ Firar olayı ve müfettişlik yazısından önce 14 Kasım 1907'de Konya Vilayeti tarafından hapishanedeki mahkûm fazlalığının yarattığı sıkıntıyı gidermek için ayrı bir tevkifhane inşasına dair bir keşif yapılmıştır. 62.800 kuruşluk harcama ile inşaatın gerçekleştirilebileceğine dair bilgi verilip izin istenmiştir. Dahiliye'den konunun Maliye Nezâreti'ne havale edildiği, oradan takip edilmesi gerektiği bildirilmiştir. Konuyla ilgili 27 Kasım 1907'de Maliye Nezâreti'ne bir tahrirat gönderilmiş ancak Şubat 1908'de hala cevap gelmeyince Dâhiliye Nezâreti'ne tekrar başvurularak gerekli iznin verilmesi için Maliye Nezâreti'ne yazı gönderilmesi istenmiştir.⁸⁶

Antalya hapishanesindeki düzensizlikte mahkûmların sayısının fazla olmasının yanı sıra memur sayısının yetersizliğinin de etkili olduğu görülmektedir. Nitekim Ankara ve Konya Vilayetleri Adliye Müfettişliği'nden gönderilen yazıda Antalya hapishanesinde ve tevkifhanesinde hâlihazırda 615 tutuklunun ve mahkûmun bulunduğu, bu nedenle hapishanenin genişletilmesine şiddetle ihtiyaç olduğu bildirilmektedir. Ayrıca hapishanede müdür ve kâtip olmamasından dolayı kayıt defterlerinin düzensiz halde olduğundan bahisle hapishaneye memur tayininin gerekli olduğuna işaret edilmektedir. Düzenin sağlanması için bir müdür, bir kâtip ve mahkûm mevcuduna göre üç tane de gardiyan tayininin gerekli olduğu bildirilmektedir. Bu bilgiler 8 Nisan 1908 tarihinde Adliye ve Mezâhib Nezâreti tarafından

⁸⁵ BOA. DH.TMIK.S. 72-7.

⁸⁶ BOA. DH.TMIK.S. 72-36.

Dâhiliye Nezâreti'ne iletilmiş, Tesrî-i Muamelât ve Islahat Komisyonu da gereğinin yapılmasını 23 Nisan 1908 tarihli bir yazı ile Konya Vilayeti'nden istemiştir.⁸⁷ Kâtip ve gardiyan tayini ile ilgili Konya Vilayeti'nden müfettişlik raporundan önce de talepte bulunduğu ancak bütçede karşılığı bulunmadığı, hâlihazırda hazinenin ise harcama yapmaya uygun olmadığı, bu sebeple vilayet bütçesinden ödenek bulunarak tayinin gerçekleştirilmesi istenmiştir.⁸⁸

Şubat 1910'a gelindiğinde hala Antalya'ya ayrı bir tevkifhane inşa edilmesi, hapishanenin eksiklerinin giderilmesi ve gerekli memurların tayini konusunda bir gelişme yaşanmadığı mülkiye müfettişlerinin raporlarına binaen Dâhiliye'den Konya Vilayeti'ne gönderilen ve gereğinin yapılmasını isteyen yazıdan anlaşılmaktadır.⁸⁹

Kasım 1910 tarihinde ise Antalya hapishanesinde yapılan keşif neticesinde tamiratı için 1217,5 kuruşluk tahsisat ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Tamiratın teferruatının yer almadığı yazıya Maliye Nezâreti'nden verilen yanıtta mahall-î râyiç varakası ve keşifnamesi istenmiştir.⁹⁰ Nitekim aynı yıl jandarmaların ikamet ettiği kısımda bazı iyileştirmelerin yapıldığı ve havalename tahsis edildiği anlaşılmaktadır. Ancak sene sonu geldiği için tahsis edilen havalename ile inşaat tamamlanamamış, kalan kısım için 9449,5 kuruşa daha ihtiyaç duyulmuştur. Bu tahsisatın sağlanması için nafia mühendisliği tarafından hazırlanan keşif varakası 24 Nisan 1911'de Maliye Nezâreti'ne gönderilerek gereğinin yapılması istenmişse de bu tahsisatın gönderilmesinin mümkün olmadığı cevabı alınmıştır.⁹¹

Tablo 1: 3 Nisan 1911 tarihli kalan inşaat keşif defteri⁹²

Nev-i inşaat	Aded	Ebat-ı muhtelif			Miktarı		Fiyatı kuruş	Yekûnu kuruş
		Tul	Arz	İrtifa				
4. koğuşun tabanlarının döşemesi		13,50	6,00			81,00		

⁸⁷ BOA. DH.TMIK.S. 73-21.

⁸⁸ BOA. DH.MKT. 1235-32.

⁸⁹ BOA. DH.MUİ. 65-1.

⁹⁰ BOA. ML.EEM. 821-20.

⁹¹ BOA. ML.EEM. 857-27.

⁹² BOA. ML.EEM. 857-27.

6. koğuşun tabanlarının döşemesi		13,30	6,10			81,43		
Zabtiye koğuşunun döşemesinin tamiriyle peyke inşası		7,15	6,10			36,46		
Polis döşemeleri	4	3,00	1,70			20,40		
Yekun						219,29		
Bulhane mevkileri minha						2,42		
Yekûn						216,77	18,00	3,66 3902,04
Hapishane derunundaki mundar harkın tevsiyle								
Üzerinin kapatılması		110,0	0,45	0,35		7,50	7,50	835,00
Hariçten hapishane derununa giren su harkının tevsiyle kapatılması		65,00	0,45	0,35			7,50	487,50
Hapishane derunundaki helaların mecrasının tetahhuru ile iki tarafına duvar inşası	2	50,00	1,50	0,60	30,00		15,00	450,00
Mezkûr mecranın üzerinin kapatılması		50,00	0,60	0,15			10,00	500,00
Hapishane derunuyla haricen harap olan sıvaların tamir ve badanası						357,00	5,00	1785,00
Hapishanenin üzerindeki kiremitler noksanının ilavesiyle aktarma ve								1500,00

kireçlenmesi								
Yekûnu								9449,54
Dokuz bin dört yüz kırk dokuz kuruş elli dört santimdir								

Gerekçesi yer almamakla birlikte Nisan 1912'de 50 cinayet mahkûmu 30'u Burdur'a 20'si Isparta'ya olmak üzere Antalya hapisanesinden nakledilmiştir.⁹³

Konya Vilayeti'nde sadece Antalya için değil diğer yerler için de zaman zaman cüzi masrafla yapılacak Niğde merkez hapisanesi pencerelerine parmaklık masrafı (38 kuruş), Antalya nisa hapisanesinin gezinti mahallindeki duvar yüksekliğinin artırılması (180 kuruş) gibi çeşitli tamirat ve iyileştirme ihtiyaçlarının ortaya çıktığı görülmektedir. Bu gibi ihtiyaçların vilayet genelinde hiç eksik olmadığı belirtilerek tamiratlarda kullanılmak üzere Konya Vilayeti 3 Temmuz 1913'te 10.000 kuruşluk tahsisat talep etmiştir. Maliye Nezâreti tarafından yapılan değerlendirme sonucunda vilayet dâhilinde masraf miktarı 1000 kuruşu geçmeyen tamiratlarda kullanılmak üzere 5000 kuruş tahsisine imkân bulunmuş ve havalenamesi 4 Ağustos 1913'te gönderilmiştir.⁹⁴

15 Ocak 1914'te Dâhiliye Nezâreti'ne Konya Vilayeti'nden gönderilen sual varakasında Antalya hapisanesine dair bilgiler bulunmaktadır. Buna göre hapisanede 526'sı erkek, 19'u kadın toplam 545 mahkûm olup, hapisane hükümet konağına yakın bir mevkiye, bulunduğu yer taşlık ve imardan uzak bir yer olmasından ötürü arazinin dönümü 30-40 kuruş kıymette ve arazisinin büyüklüğü 2353 arşın murabba' yani 1351,94 m²'dir.⁹⁵Varakada hapisanenin yeniden inşa edilmesine gerek olmadığı söylenmektedir. Tamiratla ilgili olarak ise bin iki bin kuruşluk bir masrafla bazı eksikleri giderilebilirse de bundan ziyade bazı tadilatların yapılarak özellikle bir hastane ve mahkûmların fikri terbiyesine hizmet edecek bir sanayihänenin inşasının şartları iyileştirme hususunda daha uygun olacağı bildirilmiştir.⁹⁶ Varakada mahkûmların sağlık durumları ve sayılarının fazlalığından bahsedilmemesine rağmen 3,5 ay sonra 30 Nisan 1914'te

⁹³ BOA. DH.MB..HPS.M. 5-5.

⁹⁴ BOA. ML.EEM. 1022-15.

⁹⁵ 1 m²=0,574564 arşın murabba'dır. Bkz. Zafer Toprak; "Önemli bir Yasa: Ölçüler Kanunu (1931)", *Yapıt*, 47/2 (Aralık -Ocak 1983/84), s. 37-43.

⁹⁶ BOA. DH.MB.HPS.M. 10-15.

gönderilen tahriratta bulaşıcı hastalıklar ve izdiham gerekçe gösterilerek hapishanenin genişletilmesi istenmektedir.

Tahriratta hapishanenin mevcut sayıya yetemediği gibi livada bir istinaf mahkemesinin kurulduğu, Burdur ve Isparta istinaf mahkemelerinin de buraya bağlanmasından dolayı mevcudun gelecekte daha da artmasının beklenen bir sonuç olduğu bildirilmiştir. Hapishanedeki izdihamdan dolayı verem, uyuz gibi bulaşıcı hastalıkların giderek arttığı, hastaların tecridi ve gerekli tedbirlerin alınmasının da bu şartlarda mümkün olmadığı anlatılmıştır. Bu sıkıntılı bertaraf edilmesi için hapishanenin bitişiğindeki arsaya doğru genişletilmesi düşünülmüş, liva nafia mühendisliğine keşif varakası düzenlettirilmiş, aynı tarihte ayrıca râyiç defterlerinin de gönderildiği belirtilmiştir. Maliyetin, hazırlanan râyiç defterindeki fiyatlardan daha düşük gösterildiğini bunun sebebinin de inşaat için yardım tedarik edilmesi ve inşaatla mahkûmların çalıştırılmasının düşünülmesinden ileri geldiği açıklanmıştır. Tahriratta mahkûmların sağlığı açısından gerekli havalenamenin süratle gönderilmesi rica edilmiştir.⁹⁷

Aynı tarihte Teke Mutasarrıflığına gönderildiği belirtilen râyiç varakası sadece merkez kaza Antalya'ya ait olmayıp, içinde Alaiye, Kaş, Elmalı ve Akseki kaymakamlıklarından gönderilen râyiç varakaları da gönderilmiştir. Bu da Teke Mutasarrıflığı içinde hapishanenin mevcut durumunun düzeltilmesine yönelik ihtiyacın sadece merkez kaza ile sınırlı olmadığını göstermektedir.⁹⁸ (Bkz. EK 2)

Tablo 2: Antalya hapishanesinin tamirine ilişkin 21 Nisan 1914'te hazırlanmış keşif varakası⁹⁹

Nev-i imalat	Kısm-ı inşa baha	Ebat-ı muhtelif			Miktarı	Fiyatı	Yekûnu	Mûlahazatı
		Tul	Arz	İrtifa				
(1) Temel hafri								
Kale duvarı	1	5,25	0,7	1,00	36,75			
Kale duvarı	2	8,3	0,70	1,00	11,62			
Dâhili	2	45	0,60	1,00	54,00			

⁹⁷ BOA. DH.MB.HPS. 7-29.

⁹⁸ BOA. DH.MB.HPS.M. 13-67.

⁹⁹ BOA. DH.MB.HPS. 7-29.

koğuşların cephe ve arkası								
Dâhili koğuşların yan tarafları	2	9	0,60	1,00	10,80			
Bölmelerin	3	380	0,60	1,00	6,84			
Yekûnu					120,01	2	240,02	
(2) Harçlı inşaat								
Temellerin inşaatı	0	0	0	0	120,01			
Kale duvarı inşası	1	52,50	0,70	4,70	172,72			
Kale duvarı inşası	2	8,60	0,70	4,70	54,61			
Dâhili koğuşların cephe ve arkası	2	45	0,60	4,50	243,00			
Dâhili koğuşların arkası	2	9	0,60	4,50	48,60			
Bölmelerin inşası	3	3,80	0,50	4,50	25,65			4 kapı ve 24 pencere
					664,59			
Kapı ve pencere boşlukları minha					26,88	16	10203,36	Kapılar 2,1,1} ebadında Pencereler 1,1,5} ebadında
					637,71			
(3) Sakf inşası	1	45	5	0	225,00	50	11250,00	
(4) Tavan inşası	4	10,50	3,80	00	159,50	25	3985,00	
(5) Taban inşası	4	10,50	3,80	00	159,50	30	478,50	
Pencere ma demir	24	00	1,00	1,50		110	2640,00	
Kapu	4	0	1,10	2,0		120	480,00	
Mücedded inşaat yekûnu							29277,38	
Merbut tamirat masarifi yekûnu							3755,00	
Yalnız 33 bin 30							33032,38	

Hazırlanmış olan keşif varakasında görüldüğü üzere inşaat masraflarının toplamı 29.277,38 kuruş, buna bağlı tamiratın 3755 kuruş olmak üzere toplam 33032,38 kuruşa ihtiyaç duyulmaktadır.¹⁰⁰

Aradan bir ay geçmesine rağmen bir cevap gelmeyince Teke Mutasarrıflığı bir tahrirat daha göndermiştir. Merkez tabipliğinin hapishanede yaptığı teftiş sonrası verem ve uyuz hastalıklarından muzdarip olan mahkûmların tecritlerinin gerekli olduğunu, yaz mevsiminin gelmesinden dolayı mahkûmların böyle dar bir yerde bulunmalarının hastalığın artmasına yol açacağını belirttiği rapor aktararak, gerekli tahsisat havalenamesinin bir an evvel gönderilmesi istenmiştir.¹⁰¹

5 Temmuz 1914 tarihli heyet-i fenniye raporuyla hapishanenin genişletilmesine dair hazırlanmış olan keşif defteri usul ve fenne uygun görülmüş, 3755 kuruş masraf gösterilen tamirata ait keşif varakasının gönderilmesi istenmiştir. Hazırlanan rapora binaen Dâhiliye Nezâreti Teke Mutasarrıflığı'na 9 Temmuz 1914'te gönderdiği yazıda tamirat keşif varakasının acilen gönderilmesini istemiştir.¹⁰² Aynı gün Teke Mutasarrıflığı'ndan tamirata ilişkin keşif varakası gönderilmiştir. Heyet-i fenniye tarafından beş gün sonra hazırlanan raporla her ne kadar genel tamiratın ölçüm miktarları bildirilmediğinden derinlemesine bir tetkik yapılamamış olsa da 81 metre döşeme, iki pencere demir parmaklığı, 16 yontma taş ve saireden ibaret olduğu anlaşılan tamirat için belirlenen masraf uygun bulunmuştur.¹⁰³ Konuyla ilgili bilgi Dâhiliye Nezâreti'nden 22 Ağustos 1914'te Teke Sancağı'na verilmiştir.

---

¹⁰⁰ BOA. DH.MB.HPS. 7-29. Heyet-i fenniye tarafından Teke mutasarrıflığından gönderilen varakada 33032,38 kuruş olan gösterilen masrafta, tavan inşası masrafı 3985 kuruş hesaplandığı için sehven eksik kalan iki kuruş eklenerek tavan inşası 3987, toplam masraf 33034,38 kuruş olarak düzeltilmiştir.

¹⁰¹ BOA. DH.MB.HPS. 7-29.

¹⁰² BOA. DH.MB.HPS. 7-29.

¹⁰³ BOA. DH.MB. HPS. 151-3. EK 3

Tablo 3: Antalya hapishanesinin tamiratına ilişkin 22 Temmuz 1914 tarihli keşif varakası¹⁰⁴

Kuruş		Fi
272	16 metre yotma taş yerine konulması beher metre	17
60	8 yük kireç	7,20
36	20 yük kum	1,32
12	4 kıyye kıytık	3
40	10 kıyye kükürt	4
12,20	5 kıyye demir kenet	2,20
245	70 kıyye 2 pencere demir parmaklık	3,20
56	8 tane kasalara demir kenet 16 kıyye	3,20
98	7 tane dörtlü kütle	14
48	8 tane debboy tahtası	6
16	8 tane demir köşeli pencere kenarlarına	2
4	4 tane ?	1
6	2 kıyye mih(mih)	3
60	4 dülger yevmiyesi	20
120	6 yapıcı yevmiyesi	20
60	6 amele yevmiyesi	10
1145		
1008	72 tane dörtlü kütle beheri	14
1080	180 tane debboy tahtası	6
32	Kereste nakliyeleri	
400	20 dülger ustası yevmiyeleri	20
90	30 kıyye mih(mih)	3
3755,20		

2 Eylül 1914 tarihinde Teke Mutasarrıfı Sabur Bey, Dâhiliye Nezâreti'ne kapsamlı bir tahrirat göndermiş, bu tahriratın bir kısmını da hapishanede yaptığı teftişe ayırmıştır. Mutasarrıf, raporuna hapishanelerin genel vaziyetinin benzer olduğunun ve mevcut ekonomik şartlar altında imkânların kısıtlı olduğunun bilindiğini belirterek başlamıştır. Buna rağmen Antalya hapishanesinin bu halde bırakılmasının maslahaten uygun olmadığını, sıkıntıların mümkün mertebe giderilmesi gerektiğini ifade ederek, hapishanedeki sıkıntıları birkaç maddede ele almıştır:

İlk madde hapishanenin avlusunda bulunan havuzla ilgilidir.¹⁰⁵ İçlerinde frengi, verem gibi bulaşıcı hastalıklardan muzdarip 600'den

¹⁰⁴ BOA. DH.MB. HPS. 151-3.

fazla insanın 1,5 metre genişliğindeki havuzda bulunan, kaynağı şüpheli suyu hem abdest, banyo, çamaşır gibi ihtiyaçları için hem de içme suyu olarak kullandıklarını anlatmıştır. Bu durum tıbben sakıncalı olduğundan suyun musluklu bir çeşmeden sağlanması;

İkinci madde; avlunun kenarındaki tuvaletler mahremiyeti sağlayamadığı, lağımın akarı olmadığından çok kötü koktuğu ve bu halin sıcakların böyle şiddetli yaşandığı bir yerde her türlü hastalığa yol açabileceği gerekçesiyle, avluya kaldırım döşenerek, tuvaletlerin etrafının kapatılması ve lağımın havalandırılması;

Üçüncü madde; koşulların tamire muhtaç olduğu, içlerinin rutubetli ve kötü koktuğu, bu sebeple hiç olmazsa badana yapılarak havalandırılmasının sağlanması;

Dördüncü madde; hapishanenin bulunduğu arsa binaya iki koğuş eklemeye müsait olduğundan bu şekilde tutuklular ile mahkûmların ayrılması hem de izdihâmın hafifletilmesi.

Teke Mutasarrıfı hapishanedeki sıkıntıları bu şekilde aktardıktan sonra 350 liralık bir havalename gönderilirse gerekli düzenlemeleri yapabileceğini, istediği meblağın yeterli gelmemesi halinde ise kalan kısmını bağış yoluyla temin edebileceğini belirtmiştir.¹⁰⁶

Aradan 20 gün geçtikten sonra mutasarrıf hapishaneye ikinci bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Hapishanenin durumu ile ilgili bilgi vermeden önce yapılması planlanan düzenlemeler ve tamirata ilişkin keşifnameyi 14 Eylül 1914 tarihinde gönderdiğini beyan etmiş, 38.000 kuruşluk havalenamesinin yağmur mevsimi başlamadan önce gönderilmesini talep etmiştir. 24 Eylül'de Dâhiliye Nezâreti Mebânî-i Emiriyye ve Hapishaneler İdaresi Müdüriyeti'nden gönderilen cevapta keşif varakasında tamiratın her kısmının gösterilmediği, yapılan hesaplamalarda hata olduğu, tamiratın en, boy ölçülerinin, tamiratın çeşidinin, malzemelerin ebatlarının gösterilmesi ve binanın tamir

¹⁰⁵ Konya Valisi Avlonyalı Mehmet Ferit Paşa'nın 1899 tarihindeki teftişi sırasında benzer gerekçelerle kapattığı havuzun, yeni inşa edilen hapishanede tekrar yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Avlu ortasında havuz yapımı Konya Hapishanesi'nde de görülmektedir. Bkz. Emre Kolay, "Konya Vilayeti Merkez Hapishanesi İçin Hazırlanan Hapishane Projeleri", *Selçuk Türkiyat*, 54 (Nisan 2022), s.411.

¹⁰⁶ BOA. DH.MB.HPS. 7-47 (Lef:2).

olacak yerlerinin planının yapılması gerektiği bildirilerek keşif varakası iade edilmiştir.¹⁰⁷

8 Kasım'da yeniden düzenlenen keşif varakası gönderilmiş, tamirat planının ise zaten daha evvel gönderildiği belirtilmiştir. Yapılmak istenen tamiratın dağınık olduğu ve planı tekrar yaptırmanın özellikle şu sıralar pek güç olduğu belirtilerek keşifname havalenamesinin gönderilmesi için izin istenmiştir.¹⁰⁸ Talebin uygun bulunmadığı 24 Kasım'da Dâhiliye Nezâreti'nden, 29 Kasım'da Mebânî-i Emiriyye ve Hapishaneler İdaresi Müdüriyeti'nden gönderilen cevabî yazılarda 32,927,5 kuruşluk masrafa ilişkin keşif varakasının uygun bulunmadığı bildirilmiş ve gerekçeleri teker teker açıklanmıştır.

Gerekçelerden ilki dokuz bölümlük hamamın genişletilmesi için her biri için 785 kuruş 50 santim hesabıyla 7069 kuruş 50 santim masraf konulan ve içeriğinde hamamların eninin 2 metre, boyunun 2 metre genişletileceği gösterilen hamamların esas ölçülerinin belirtilmemesidir. İkincisi, tahminen 9m² hesaplanan hamamların 25m²'ye genişletilmesi halinde 2 metre genişliğinde 2 metre uzunluğunda ilave edilecek kapı aralığında kullanılacağı belirtilen malzemenin bu ölçülerle nasıl uyduğunun anlaşılabilmesidir. Üçüncüsü ahşap döşeme için gösterilen masraf miktarı ve avluda harçlı kaldırım döşenmesi için gösterilen her bir metresi 25 kuruştan 5125 kuruşluk masraf fazla bulunmuştur. Dördüncüsü avlunun şadırvana dönüştürülmesi, su yolu ve cam masraflarının 3300 kuruş olarak tek kalemde gösterilmesidir. Tüm bu noktalar tereddüde sebep olduğundan keşif varakasının tekrar hazırlanması ve binanın krokisi olmadıkça sağlıklı bir değerlendirme yapılamayacağı bildirilerek, gereğinin yapılması istenmiştir.¹⁰⁹

Kasım 1914'te tamirata ilişkin yazışmalar devam ederken yaşanan gelişmelerden biri de mahkûm nakli olmuştur. Osmanlı Devleti'nin İtilaf devletleriyle savaşa girmiş olmasından dolayı düşman bombardımanına uğrama ihtimali olan sahillerdeki yerleşim yerlerindeki meskûn halkın iç kesimlere nakledilmesi kararı alınmıştır.

¹⁰⁷ BOA. DH.MB.HPS. 91-16.

¹⁰⁸ BOA. DH.MB.HPS. 91-16.

¹⁰⁹ BOA. DH.MB. HPS. 113-18.; BOA. DH.MB.HPS. 91-16.

Bu çerçevede aileler Korkuteli ve civar nahiyelere sevk edildikten sonra da hapishanedeki mahkûm ve mevkuffinin nakledilmesi için girişimlere başlanmıştır.¹¹⁰ Mahkûm sayısının azaltılması amacıyla önce cünha maznûnlarının tahliye edilmesi sonrasında ise cezalarının ¼'ünü tamamlayanların tahliye edilmesi emri gelmiş böylece 50'ye yakın mahkûm tahliye edilmiştir.¹¹¹ Kalan mahkûmların iç bölgelere sevki için kaza kaymakamları ile gerçekleşen görüşmeler neticesinde bu kadar mahkûmun iskânını, iaşesini ve muhafazasını sağlayacak bir yer olmadığı anlaşılmıştır. Mutasarrıf Sabur Bey, sayısı 150'den ibaret bulunan yalnız cinayet mahkûmlarının ağır cezalılarını nakletmeyi düşünmüşse de buna da imkân olmadığı anlaşılınca mahkûmların Karahisar'a sevk edilmesi için Dâhiliye'den 1 Kasım 1914'te izin istemiştir. Ancak Karahisar'a Burdur ve Isparta'dan mahkûm sevk edilmiş olması Karahisar'da izdihama sebebiyet verdiği için izin verilmemiştir. Bunun üzerine Mutasarrıf Sabur Bey, mahkûmların Konya ve Niğde hapishanelerine gönderilmesi için izin istemiş ve talebi olumlu yanıt almıştır.¹¹² Alınan iznin ardından 9 Kasım'da 165'i cinayet, 23'ü cünha olmak üzere 188 mahkûm Konya'ya nakledilmiştir, 24 Kasım'da ise 138'si müttehim, 34'ü cinayet ve 5'i cünha olmak üzere 30 mahkûmla 177 mahpus Konya ve Niğde hapishanelerine gönderilmiştir.¹¹³

21 Aralık tarihinde Teke Mutasarrıflığı'ndan cevap gönderilerek, hapishanenin nispeten تنها oluşundan istifade etmek istenildiğinden dolayı tamiratın şimdi yapılamazsa sonrasında yapılmasının mümkün olamayacağı belirtilmiştir. Ayrıca keşif evrakındaki eksikliğe dair yazışmaların uzayacağı anlaşıldığından, bitmesi yaklaşmış olan bu yılda havalenamesi gönderilse bile kullanılmayacağı da aşikâr olduğundan ianeten temin edilen kaynaklarla tamirata başlandığı ve birkaç gündür inşaatın devam ettiği bildirilmiştir. On gün sonra Mebânî-i Emiriyye ve Hapishaneler İdaresi Müdüriyeti'nden verilen cevapla mevcut şartlar

¹¹⁰ Mesut Demir; "I. Dünya Savaşı'nın Başladığı Günlerde Teke Mutasarrıfı Sabur Bey'in 1330(1914) Teşrinievvel Raporu İşığında Antalya Şehri'nin Vaziyeti", *Antalya Kitabı Selçuklulardan Cumhuriyet'e Sosyal Bilimlerde Antalya 1*, Ed.:Bedia Koçakoğlu-Bahset Karslı-Demet Susam- Halil İbrahim Yücel-Ayşe Demir, Antalya 2018, s. 198-200.

¹¹¹ BOA. DH.MB. HPS. 105-33.; Demir; *a.g.m.*, s.200.

¹¹² BOA. DH.MB. HPS. 105-33.

¹¹³ BOA. DH.SFR. 450-12.; BOA. DH.MB. HPS. 105-33.; Demir, *a.g.m.*, s.200.

ve ihtimaller değerlendirerek tamiratın yapılması mutasarrıfın takdirine bırakılmıştır. Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'na girmiş olduğundan ihtimallerden kastedilenin olası bir düşman saldırı olduğu anlaşılmaktadır. Teke Mutasarrıflığı'ndan 12 Aralık'ta gönderilen tahriratta Başkumandanlık Vekâlet-i Celilesi'nden düşman donanmasının taarruzuna açık olan mahallerde evrak, kayıt ve mümkünse memurların kasabanın iç kesimlerine nakledilmesi emredildiğini, bu emir uyarınca da Şarampol mahallesindeki boş hanelere nakledildiklerini bildirilmiştir. Hükümet konağı denize yakın ve hâkim bir mevkide olmasına karşın, mutasarrıf ve bazı memurlar halkta endişe ve panik yaratmamak için binayı kullanmaya devam etmişlerdir. Mutasarrıf bu şekilde boşalmasından istifade ederek hükümet konağında da tamirat yaptırdığını bildirmiştir.¹¹⁴

1917 yılına geldiğinde ise tamirat ihtiyaçlarının devam ettiği görülmektedir. Teke Mutasarrıflığı'ndan yapılması planlanan tamirata ilişkin keşif varakasının gönderildiği bildirilmiştir. Döşeme ve pencere tamirâtı için 6867 kuruşluk havalename 27 Ağustos'ta yapılmış, tamiratın bitiminde ikinci keşif varakasının bildirilmesi istenmiştir.¹¹⁵

27 Ağustos 1917 tarihinde Mebânî-i Emiriyye ve Hapishaneler İdaresi Müdüriyeti'nden Teke Mutasarrıflığı'na ayrıca gönderilen yazıda Mülkiye Müfettişi Fahrettin Bey tarafından yapılan teftişe dair gönderilen layihaya dayanarak yedi koğuştan oluşan hapishanede tutuklu ve mahkûmların ayrılmasının mümkün olduğu, bazı koğuştarda hastalar bulunduğu belirtilmiş, bu hususlara dikkat edilmesi için uyarıda bulunulmuştur. Ayrıca hapishane dâhilinde bir odanın hastane haline dönüştürülmesi, temizliğe ve sıhhi şartlara özen gösterilmesi bildirilmiştir.¹¹⁶

Mülkiye Müfettişi Fahrettin Bey tarafından yapılan teftiştten yedi ay öncesine kadar hapishanede var olduğu bildirilen hastanenin iptal edildiği anlaşılmaktadır. Zira 24 Ocak 1917 tarihli Antalya hapishanesi izahat varakasında hapishane ayrıntılı bir şekilde tasvir edilmiştir. İzahat varakasında hapishanede hamam, çamaşırhane ve dokuz koğuş

¹¹⁴ BOA. DH.MB.HPS. 91-16.

¹¹⁵ BOA. DH.MB.HPS. 13-7.

¹¹⁶ BOA. DH.MB.HPS. 78-13.

olduğu, koğuşların birisinin cami, birisinin hastane olarak kullanıldığı, bir koğuşun gardiyanlara, bir koğuşunda adliye ve askeri mahkûm ve mevkufine ayrıldığı bilgisi verilmiştir. Bu koğuşların haricinde bulunan üç odanın müdür, başgardiyan, kumandan ve jandarmalar tarafından kullanıldığı, jandarmaların kullandığı odanın tamire muhtaç olduğu da belirtilmiştir.¹¹⁷

5 Mart 1919'da Teke Mutasarrıflığı çıkan bir fırtınanın hapishaneye zarar verdiğini Dâhiliye Nezâreti'ne haber verilmiştir. Fırtınada kiremitlerin çoğu kırılmış, memurların ikamet ettiği koğuşlar zarar görmüştür. Telgrafta bütün mahkûmların sular içinde yatmakta olduğu tamir edilmezse hem daha büyük masrafa neden olacağı hem de mahkûmların rutubetten hastalanacakları bildirilerek, şimdilik 20.000 kuruşluk bir havalenamenin gönderilmesi için izin istenmiştir.¹¹⁸ Tamirata ait keşif varakası 20 Aralık 1919'da gönderilerek, hapishane mevcudu giderek arttığından koğuşların mahkûm sayısına yetmediği, tavanın yıkılmaya yüz tuttuğu, bir koğuşun ve hamam mazgalının tamirine ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Heyet-i fenniye tarafından yapılan incelemede bazı eksiklikler görülmekle birlikte tamiratın son derece gerekli olmasından ötürü uygun görülmüştür.¹¹⁹

4 Nisan 1920'de Dâhiliye Nezâreti'nden Teke Mutasarrıflığı'na hapishanenin tamiri için 18.626 kuruşluk bir havalenamenin gönderildiği görülmektedir. Havalename ile birlikte hazırlanan keşif varakası da iade edilmiş, tamiratın bitiminde ikinci keşif varakasının gönderilmesi istenmiştir. Keşif varakası incelendiğinde gardiyan koğuşları, müdür odası, merdivenler, çeşitli yerlerdeki pencere ve kapılar, hamam, dam ve kiremitleri içeren oldukça kapsamlı bir tamiratın planlandığı anlaşılmaktadır.¹²⁰ (Bkz. EK 4)

Osmanlı döneminde Antalya Hapishanesi'ne ait tamir ve inşaat bilgileri bunlarla sınırlı olup, Cumhuriyet dönemine gelindiğinde de tamirat faaliyetlerinin devam ettiği görülmektedir.¹²¹ 1956'ya kadar

¹¹⁷ BOA. DH.MB.HPS. 27-27.

¹¹⁸ BOA. DH.MB.HPS.M. 41-6.

¹¹⁹ BOA. DH.MB.HPS. 17-57.

¹²⁰ BOA. DH.MB.HPS.M. 42-20.

¹²¹ Ali Rıza Gönüllü; *Demokrat Parti Döneminde Antalya (1950-1960)*, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 2008, s.83.

bulunduğu caddeye adını da veren Antalya hapishane binası¹²² 1983 yılına kadar hapishane olarak faaliyetini sürdürmüştür. Temmuz 1983'te yeni hapishane binasının tamamlanmasıyla¹²³ hapishane yeni binasına nakledilmiştir. Milli Emlak Müdürlüğü'nden edinilen bilgiye göre 8 Kasım 1984 yılında bina, Belediye tarafından satın alınmıştır.

Sonuç

Osmanlı Devleti'nde 19. yüzyılda başlayan ve Tanzimat Fermanı'nın ilânının ardından hız kazanan reform hareketi içerisinde yönetim, bürokrasi, hukuk, eğitim gibi birçok alanda yeni düzenlemelere gidilmiştir. Bu düzenlemeler çerçevesinde medeni devlet anlayışının bir yansıması olarak kabul edilen ceza hukukunda bedensel cezadan hürriyeti kısıtlayıcı cezalara doğru bir eğilimin ortaya çıkışı devlet nezdinde hapishanelerin oluşturulması ve ıslahı meselesini gündeme getirmiş ve bu mesele devletin sonuna kadar yönetimin ilgilendiği bir sorun olmuştur.

Osmanlı Devleti, hapishane reformu dâhilinde hapishanelerdeki şartları iyileştirmek, mümkün olan en az masrafla tamir veya inşa etmek yoluna gitmiş, Avrupa'dan aldığı örnek hapishane planlarını mevcut şartlar içerisinde bünyesinde gerçekleştirmeye çalışmıştır. Gerek modernleşme hareketi gerekse bu konuda zaman zaman karşı karşıya kaldığı Avrupa devletlerin baskısı neticesinde hapishanelerdeki fizikî, sıhhi şartların iyileştirilmesi ve aynı zamanda mahkûmların ıslahı için yasal düzenlemeler yaptığı gibi imkânlar dâhilinde ülkenin her yerinde yeni hapishaneler inşa edilmiştir. Devletin tüm gayretine karşın yaşanan ekonomik sıkıntı ve kaynak yetersizliği, personel eksikliği ve yapılan düzenlemeleri özümseyememiş devlet görevlilerinin zihniyeti hapishanelerdeki düzen, disiplin ve sıhhi şartların iyileşmesine engel olmuştur. Bunlara ek olarak benzer sorunların görüldüğü adli alanda sorgu ve yargı sürecinin çok uzun sürmesi hapishanelerde yaşanan izdihamı arttırmış, mahkûm ve tutuklu sayısını fazlalığı da fizikî ve sıhhi şartları, hapishane düzenini olumsuz etkileyerek hapishanelerin vaziyetini kısır bir döngüye sokmuştur.

¹²² Antalya Gazetesi, 10 Haziran 1956.

¹²³ Antalya Gazetesi, 17 Temmuz 1983.

Antalya Hapishanesi'nde de yukarıda bahsedilen Osmanlı hapishanelerinin genel durumundan farklı bir tablo görülmektedir. Hapishanenin tamire olan ihtiyacının belgelere yansıdığı 1847 tarihinden itibaren tahsisat sıkıntısı sebebiyle uzun süren yazışmalar neticesinde çok kez bakım ve onarımdan geçirilen binanın harap olmasıyla -yine sancılı bir bürokratik süreçten sonra- hapishane için yeni bir bina inşa edilmiştir. 1903'te tamamlanan yeni binanın kullanıma başlanmasından birkaç yıl sonra tamirat taleplerinin başladığı ve devam ettiği görülmektedir. Bu tamirat taleplerinin bir kısmı bakım ve onarım iken bir kısmı da dönem dönem kapasitesinin iki katı mahkûmun barındığı Antalya hapishanesinin genişletilmesine yönelik olmuştur. Yaşanan bu sıkıntılar imkânlar dâhilinde tamiratların gerçekleştirilmesi ve mahkûmların başka hapishanelere nakliyle giderilmeye çalışılmıştır. Hapishane işlevini Cumhuriyet döneminde de sürdüren bina XX. yüzyılın son çeyreğine dek mevcudiyetini devam ettirmiştir.

Kaynakça

Arşiv Belgeleri

Dahiliye Nezâreti Mektubî Kalemi (DH.MKT.)

1396-106.; 1647-25; 1656-74; 1049-64; 1160-68; 1161-61; 1211-52; 1235-32; 1361/80; 1400/53; 1401/94; 1408-122; 1437-113; 1438-35; 1471-32; 1472-1; 1475-36; 1484-76; 1488-94; 1793-15; 2028-10; 2271-34; 2509-23; 378-17; 599-20; 796-66; 1410/124.

Bâb-ı Âlî Evrak Odası (BEO)

1359-101898; 2245-168313; 2309-173114; 855-64118.

Mebânî-i Emîriye ve Hapishâneler Müdüriyeti (DH.MB. HPS.)

105-33; 113-18; 151-3; 13-7; 17-57; 27-27; 7-29; 7-47; 78-13; 91-16.

Mebânî-i Emîriye ve Hapishâneler Müdüriyeti Müteferrik (DH.MB. HPS.M.)

5-5; 10-15; 13-67; 41-6; 42-20.

Dâhiliye Nezâreti Muhaberât-ı Umumiye İdaresi (DH. MUI.) 65-1.

Dâhiliye Nezâreti Şifre Kalemi (DH.ŞFR) 450-12.

Dâhiliye Nezâreti Tesrî-i Muamelât ve Islahat Komisyonu, Islahat (DH.TMIK.S)

17-59; 20-14; 20-53; 24-100; 28-41; 33-40; 46-36; 72-36; 72-7; 73-21.

Hariciye Nezâreti Tercüme Odası Belgeleri (HR.TO) 229/46.

İrâde - Meclis-i Vâlâ (İ.MVL.) 105/2326.
İrade-Dâhiliye (İ.DH.) 1340-9; 143/7360; 706/49460.
Maliye Nezâreti Emlak-ı Emiriyye Müdüriyeti (ML.EEM.)
 1022-15; 821-20; 857-27.
Plan-Projeler (PLK.p.) 5384.
Şura-yı Devlet (ŞD.) 1711/17; 2734-17; 1727-15.

Gazeteler

Antalya Gazetesi, 10 Haziran 1956.
 Antalya Gazetesi, 17 Temmuz 1983.

Kıtap ve Makaleler

Adak, Ufuk, XIX. Yüzyıl Sonları XX. Yüzyılın Başlarında Aydın Vilayeti'ndeki Hapishaneler, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2006.

Akın, Hatice, "Osmanlı Devleti'nde Hapishane Islahatına Dair Bir Nizamname Önerisi", *History Studies*, 3/3 (2011), s.23-36.

Aydın, M. Akif, "Ceza", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.7 (1993), s.478-482.

Bardakoğlu, Ali, "Hapis", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.16 (1997), s. 54-64.

Baçoğlu, Tuncay, "Ta'zîr", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.40 (2011), s.198-202.

Bozkurt, Gülnihal, *Batı Hukukunun Türkiye'de Benimsenmesi*, Ankara 2010.

Dağ, Mustafa, "Geç Dönem Osmanlı Taşrasında Bir İnfaz Kurumu: Mersin Hapishanesi Örneği (1864-1920)", *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6/1 (Aralık 2022), s. 6-26.

Dağ, Mustafa, "Osmanlı Devleti'nde Bir Kaza Hapishanesinden Yansımalar: Tüm Yönleriyle Suruç Hapishanesi (1852-1920)", *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6/2 (2022), s 341-373.

Demir, Mesut, "I. Dünya Savaşı'nın Başladığı Günlerde Teke Mutasarrıfı Sabur Bey'in 1330(1914) Teşrinievvel Raporu Işığında Antalya Şehri'nin Vaziyeti", *Antalya Kitabı Selçuklulardan Cumhuriyet'e Sosyal Bilimlerde Antalya 1*, Ed.:Bedia Koçakoğlu-Bahset Karslı-Demet Susam- Halil İbrahim Yücel-Ayşe Demir, s.196-207, Antalya 2018.

Demiryürek, Halim, *Osmanlı Hapishaneleri (1913-1914)*, İstanbul, 2019.

Demiryürek, Halim, "Hüdavendigar Vilayetinde Hapishaneler ve Mahpuslar (1914-1917)", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9/42 (2016), s.552-562.

Durgun, Hatice, "Konya Valisi Mehmet Ferit Paşa'nın Gözünden Antalya (1898-1902)", *Gazi Akademik Bakış*, 16/31 (Kış 2022), s.125-146.

Erim, Neşe, "Osmanlı İmparatorluğunda Kalebendlik Cezası Ve Suçların Sınıflandırılması Üzerine Bir Deneme", *Osmanlı Araştırmaları*, 4/4 (1984) s.79-88.

Gönüllü, Ali Rıza, *Demokrat Parti Döneminde Antalya (1950-1960)*, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 2008.

Kili, Suna-A. Şeref Gözübüyük, *Türk Anayasa Metinleri (Sened-i İttifaktan Günümüze)*, İstanbul 2000.

Kolay, Emre, "Konya Vilayeti Merkez Hapishanesi İçin Hazırlanan Hapishane Projeleri", *Selçuk Türkiyat*, 54 (Nisan 2022), s.405-420.

Schull, Kent F., *Prisons in the Late Ottoman Empire Microcosms of Modernity*, Edinburg 2014.

Sunay, Serap, "Son Dönem Osmanlı Taşra Hapishanelerine Bir Örnek: Bolvadin Hapishanesi", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20/1 (Haziran 2018), s. 43-66.

Şen, Ömer, *Osmanlı'da Mahkûm Olmak*, İstanbul 2007.

Tekin, Saadet, "Dr. Polliç Bey'in 1918 Tarihli Raporuna Göre Berlin ve Aydın Vilayeti Hapishanelerine Genel Bir Bakış", *OTAM*, 24/24 (2008), s.205-221.

Toprak, Zafer; "Önemli bir Yasa: Ölçüler Kanunu (1931)", *Yapıt*, 47/2, (Aralık -Ocak 1983/84), s. 37-43.

Uyanık, Memet Zeki, *İslam Hukukunda Hapis Cezası ve Hapishane*, İstanbul 2017.

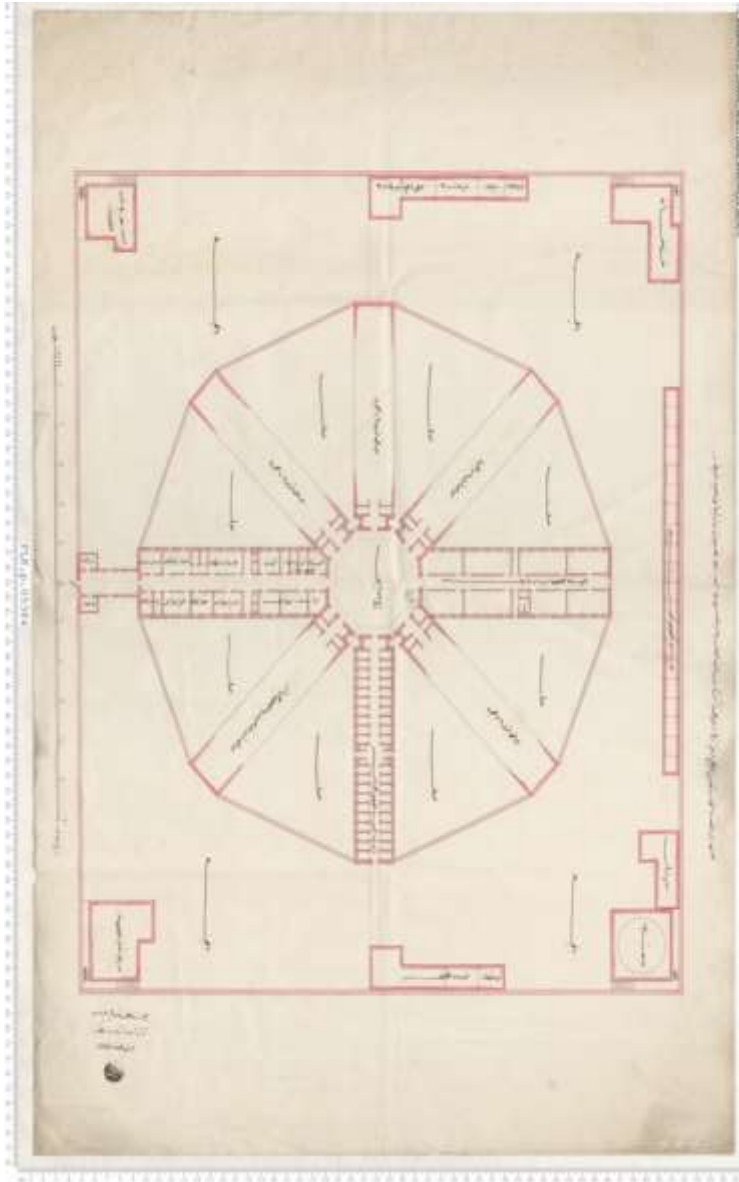
Yasemin Saner Gönen, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Hapishaneleri İyileştirme Girişimi, 1917 Yılı", *Hapishane Kitabı*, Ed. Emine Gürsoy-Naskali-Hilal Oytun Altun, İstanbul 2010. s.173-183,

Yıldız, Gültekin, *Mapusâne*, İstanbul 2012.

Yıldız, Özgür, "Osmanlı Hapishaneleri Üzerine Bir Değerlendirme: Karesi Hapishanesi Örneği", *Gazi Akademik Bakış*, 9/17 (Kış 2015), s.91-111.

EKLER

Ek 1. BOA. PLK.p. 5384, örnek hapishane planı.

Ek 2. DH.MB.HPS.M. 13-67. Teke livası merkez kazası: Levazım-ı inşaîye rayicini mübeyyin varakadır.

Kıyas	Malzeme Fiyatı Para	Çuval		Fiçı		Bir yük			Aded	Kıyye		Metre meka'abî	Tahmini		Arzı		Tulu		Amele ve nakliye ücreti	Levazım esamisi
		Miktar	Aded	Miktar	Aded	Öküz araba.	Bargir araba.	İargir		Cedid	Atik		Santim (san.)	Metre (met.)	San.	Met.	Santim	Metre		
4	0										1									Acı kireç
																				Su kireci
30	0										1									Alçı
24	102				Çifte 1															Çimento portlan veya rokfor
0	90				Çifte 1															Çimento Gronobil
0	150				1000								4		12.5		25			Kerpiç tuğla yani fırında pişmiş tuğla
0	12											1								Duvar taşı
0	250											1								Yonma taşı
0	6				1								1,5		25		40	2		Çıralı tahta
																				Çıralı tahta veya sütun diğer diğer ebatta
20	3				1						1		1		22		20	2		Çıralı

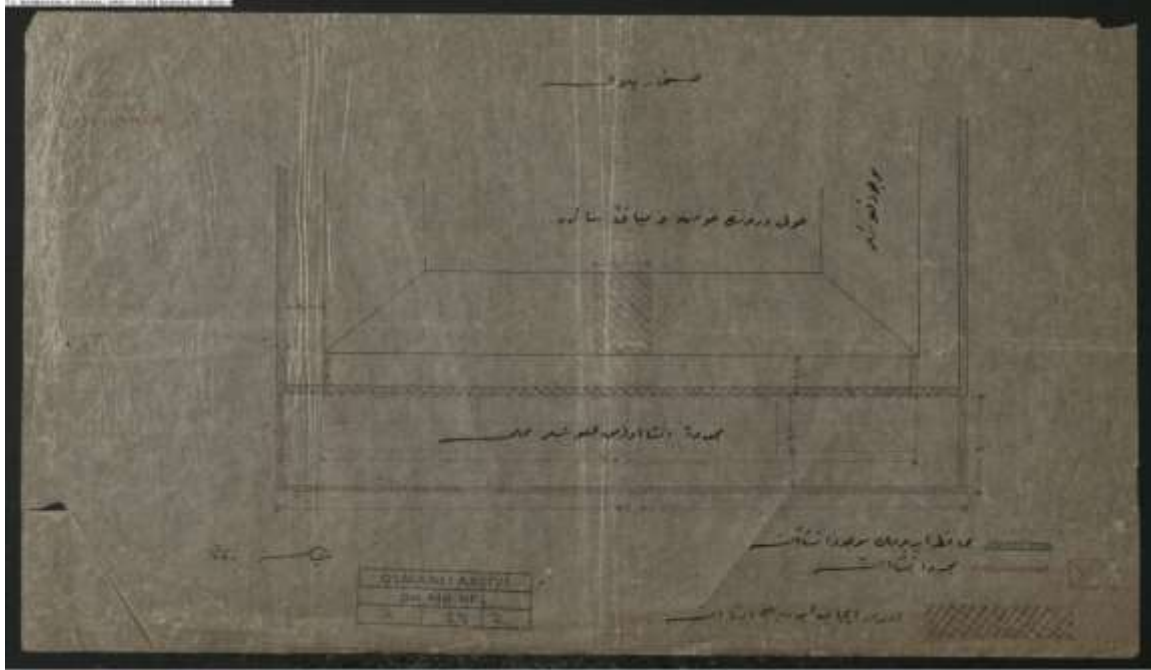

20	2				1									0,8		22		20	2		tahta Beyaz çirasız tahta veya sütunluk
0	8				1									1,5		30		50	1		Beyaz çirasız tahta diğer ebatta
0	2				1									7		20		0	2		Beyaz çirasız tahta diğer ebatta
0	2				1									1		20		0	2		Beyaz çirasız tahta diğer ebatta
10	2																				Kavak tahtası veya sütunluk diğer ebatta
										1											Demir potrel yani dübelte
30	1										1										Çubuk demir diğer ebadı
30	0				1																Marsilya

0	223				1000									18		40			kiremidi Oluk kiremidi yerli
0	31									1									Dere kumu
0	515									1									Horasan
0	3									1									Karfice
0	5									1									Mismar yerli veya efrenc
0	6									1									Kurşun boru
0	13									1									Kaynamış bezir yağı
0	10									1									Çiğ bezir yağı
0	10									1									İstobeç(k urşun boyası denilen bir madde)
0	10									1									Elvan boya
0	10									1									İspirto
	5																		Oluklu ve düz galvanizli sac
10	2									1									Adi sac
																		21	Dülger yevmiyes i
																		20	Divarcı yevmiyes

Ek 3. BOA. DH. MB.HPS. 151-3. 21 Nisan 1914'te gönderilen hapishane genişletme inşaatının planı

DH.MB.HPS.00007.00029.002

Ek 4. BOA. DH.MB.HPS.M. 42-20

Konya Vilayeti Teke Sancağının Kazası hapishanesi tamir masarifini mübeyyin tanzim kılınan müfredat-ı keşf-i evvel defteridir.																
Yekun umumi		Esmanı		Fiyatı		Mekadir		Kemiyeti	Aksam-ı müşabehesi	Kadden		Arzen		Tulen		Nev-i inşaat
Kuruş	Şantim	Kuruş	Şantim	Kuruş	Şantim	Metre	Şantim	Metre		Şantim	Metre	Şantim	Metre	Şantim		
		324	00	735	00	0	34			4	00					Hapishane gardiyan koğuşunun pencereleri setri kargir inşaat ile
		218	07	45	00	4	76		6			0	90	0	90	Dâhil ve hariçlerinin sıvası
																Saçak dam tamirâtı
						24	00		1			6	00	4	00	Mail-i inhidam olan saçak dam tavanının tamiri
		150	00	25	00				60	0	01	0	20	2	30	Yalı savanı (yaygı örtü anlamında)
		600	00	10	00				60	0	04	0	04	2	00	Çubuk
		160	00	80	00	2		kiyye								Çivi
		460	00	140	00			Yevmiye	3							Usta

																yevmiyesi
		100	00	100	00				1							İskele masarifi
		100	00	100	00											Müdür odasının taban tamiri mezkur oda çıkması meyil ettiğinden koşullar üzerine alınması
									2	0	08	0	18	4	00	Dörtlü köşe
		280	00	35	00				8	0	02	0	20	2	30	Taban tahtası
		250	00	25	00				10	0	01	0	20	2	30	Pervazlık tavan tahtası
		400	00	80	00			kiyye	5							Çivi
		420	00	140	00			yevmiye	3							Usta yevmiyesi
		160	00	80	00			yevmiye	2							Amele yevmiyesi
		270	00	45	00	6	00		1							Sıva
		384	00	80	00			aded	48							Mezkur dairede noksan cam miktarı
		900	00	150	00				6	0	10	0	20	5	00	Merdivenler e beşli köşe nöbetçi

																kulübeleri tamirâtı
		400	00	100	00				4	0	08	0	18	4	00	Merdivenler e dörtlü köşe
		350	00	35	00				10	0	02	0	20	2	30	Merdivenler e taban tahtası
		200	00	10	00				20	0	04	0	04	2	00	Korkuluk çubuk
		120	00	30	00				4	0	06	0	16	3	00	Kapılık üç köşe
		200	00	50	00				4	0	03	0	25	2	05	Divan tahtası
		200	00	25	00			aded	8	0	01	0	20	2	30	Pervazlık
		180	00	450	00				4			0	60	0	80	tavan Çerçeve
		156	00	130	00			Yevmiye	16							Usta yevmiyesi
		800	00	80	00			Kıyye	10							Çivi Hamam tamirâtı "kazgan tamirâtı"
		800	00	800	00											Kazganın yerine vaz' ve ihracı cehennem deliklerinin tathiri ve tabanlarının tamiri
		390	00	130	00			Yevmiye	3							Usta

		240	00	80	00			Yevmiye	3							Yevmiyesi
		212	50	425	00	0	50	3 m								Amele Harç
		104	00	130	00			Yevmiye	8							Umum hapishane kiremitlerini elden geçirilmesi usta yevmiyesi
		0	00	80	00			Yevmiye	4							Umum hapishane kiremitlerini elden geçirilmesi amele yevmiyesi
		320														
		420	00	420	00	1	00	3 m	2							Harç Hapishane harklarının tathir ve tamiri usta yevmiyesi
		260	00	130	00			Yevmiye								
186	45	160	00	80	00	1/4		Yevmiye	2							Amele Harç
26		106	25	425	00			3 m								

Yalnız Onsekizbinaltıyüzyirmialtı kuruş kırkbeş santimdir.

İşbu suret aslına aslına mutabıktır.

Ek 5. Antalya Hapishanesi, “Yakıp Yok Ettiler”, Antalya Körfez Gazetesi, 17 Haziran 2019.

Extended Abstract

The dictionary meaning of the word “habs” refers to “to detain” or “to prevent,” and it connotes “restricting personal freedom by forcibly detaining the accused or criminal in a certain place” in legal parlance. Imprisonment was used to keep the accused in a particular place until s/he was sentenced or executed instead of punishment in the earlier times of the Ottoman Empire. Additionally, it is known that imprisonment as a sentence was applied more commonly in the periods when there was a settled life and the state authority was dominant.

In Islamic criminal law, crimes are divided into three: hadd, qisas, and ta'zir. In the Ottoman Empire, as in other areas of law, Islamic law was mainly applied in the penal code. In Islamic law, the head of state was granted a broad decision authority on ta'zir crimes and punishments. The Ottoman sultans exercised this authority by making valid laws throughout the empire, which resulted in the emergence of some principles in addition to the existing criminal regulations in fiqh books. The Sultan's will was the whole source of these principles, and they reached a certain level in time, together with the regulations in other fields, and were called “customary laws.” Therefore, the Ottoman penal code consisted of the amalgamation of customary laws and sharia.

The majority of ta'zir punishments in the Ottomans were determined through laws within the scope of customary law, and only a limited number of crimes were left to the discretion of kadis and lower-level administrators. Ta'zir punishments varied according to the customs and circumstances of the society. These punishments can be grouped as corporal, financial, condemnation, deprivation, and freedom-restricting penalties. Freedom-restricting penalties also incorporated different penalties, such as imprisonment, exile, string or chains without imprisonment, house arrest, and compulsory public service.

Kalebendlik, meaning compulsory residence in a place determined by the state, was more common in the Ottoman Empire than imprisonment. Among the freedom-restricting closure/imprisonment penalties targeting ordinary criminals and the public, the most applied

one was working at the oar, meaning forced labor in the state service. Penal labor (working at the oar) and kalebentlik (compulsory residence) were given more frequently until the 19th century.

Mahbes refers to the place where detention and imprisonment were practiced as the penal code in the 19th-century Ottoman Empire. These places were invulnerable to prevent the person's escape. Mahbes could also be applied by making the person's movement impossible through a strap, chain, shackle, fetter, or log. The essential feature for a place to serve as a mahbes was that it must be firm enough to prevent the person from escaping that's why the places used as mahbes were usually castles, shipyards, and dungeons. However, within the framework of the reform movements carried out in the 19th century, examples of prisons similar to the ones known today were built, and in 1831 Hapishane-i Umumi (general prison) was established during the reign of Mahmud II.

The penal laws of the Tanzimat period, dated 1840, 1851, and 1858, played a critical role in the perception of imprisonment as an effective method of punishment in the Ottoman Empire and in gaining a solid place in penal and execution law.

Considering the mindset behind the reforms stemming from the Tanzimat Reform Edict, it can easily be seen that the importance of prisons in the penal execution system would gradually increase over time. However, it was also necessary to establish penal institutions with similar conditions in many parts of the Ottoman Empire to implement the desired standards in trial and execution.

In January 1846, it was decided in the Meclis-i Vâlâ that debtors, minor criminals, and serious criminals should be separated from one another, stampedes and diseases should be prevented, and more mahbes should be turned into prisons, and new prisons should be built in places where such modifications were not possible. Additionally, authorities were officially informed that the prisons should be converted to allow the separation of the accused and criminals at a maximum cost of 2000 kuruş and that the prisoners would be given sufficient bread and coal in winter.

In the Penal Law, legislated in 1850, for all Ottoman subjects, crimes were redefined and diversified, and although corporal punishments remained in force for certain crimes, the need for prisons increased as this legislation involved penal labor (working at oar) and shackles.

The prison conditions were also the target of criticism from the Europeans. To prevent European intervention, the Reform Edict prioritized improving these conditions in prisons, prohibiting corporal punishment and torture, and the officials who did this were punished. Additionally, another penal law was also proclaimed on August 9, 1858, to prevent European states from interfering in their internal affairs. This new law decreased the number of circumstances and crimes requiring exile, and fines and imprisonment became the most common punishments.

There were similar prisons in almost every region of the country from the beginning of the regulations on prisons until the Berlin Congress. These prisons were designed as two-story masonry buildings without heating systems. Besides, many of them were overcrowded with prisoners; thus, food provision was irregular, cleaning was insufficient, and epidemics were quite common. In the aftermath of the Berlin Congress, the Ottoman Empire was exposed to diplomatic interventions regarding political prisoners. Besides, it was demanded to implement administrative and financial regulations and improve the poor condition of the prisons.

For the improvement of prisons in Ottoman soil, the Ministry of Justice prepared "Memâlik-i Mahrûsa-i Şâhâne'de Bulunan Tevkîfhane ve Hapishânelerin İdâre-i Dâhiliyelerine Dâir Nizâm-nâme Lâyihası" (Regulation on Internal Administration of Detention Centers and Prisons in the Ottoman Empire) in May 1880 and put it into practice. This regulation consisted of 6 chapters and 97 articles, which entailed the physical separation of detention centers from prisons and dealt with other issues such as the personnel buildings, the administration, the maintenance of cleanliness, discipline, and order, the provision of sanitary conditions and needs, and working conditions of the prisoners. However, the problem of allocation in the courthouse, prolonged detention period due to the inability to conclude cases on

time, and other impossibilities impeded the separation of detention centers and prisons in many provinces and adversely affected the physical and sanitary conditions. Prisons were built in almost every state, city center, and many districts in the 1890s. However, structural and administrative problems remained, and there was no positive change in prison conditions.

During the Committee of Union and Progress (İttihat ve Terakki Cemiyeti) rule, essential steps were taken toward improving prisons. The prison improvement project was initiated in 1911 and implemented in 1917. Accordingly, new prisons in the provinces were planned to be built in the same style and considering the needs. By the end of 1917, some detention houses and prisons were about to be completed, and many others were put out to tender. The state's efforts to improve prisons continued during the armistice years. Antalya prison was one of the many places where the process of improving, repairing, and rebuilding prisons in many parts of the Ottoman lands was actualized.

An archive document from 1847 indicates an existing prison in Antalya and that the governor's office and the wards used as the police officers' residences were devastated and needed repairs. These repairs were completed at the cost of 8277 kuruş, the prison underwent other renovations and repairs due to different needs in the following years, and financial support was provided to meet these needs. In 1875, it was decided to build a room inside the prison at the cost of 11,057,5 kuruş, and in January 1886, four masonry wards were to be built in the middle of the two castles next to the prison. Despite these modifications, the need for expanding the prison remained. For instance, the need for a separate room for people convicted of their debts to the state appeared. After the expert examination of this issue, it was decided to build this construction on the condition that it would not exceed the budget of 1479 kuruş. Despite these attempts, the need for the repair of the prison continued, and some parts of the wards were overhauled in 1887 at the cost of 490 kuruş. Due to the difficult conditions of the prison, different solutions were sought. For instance, the number of convicts exceeding the prison capacity was another factor that aggravated the conditions.

In January 1887, 30 prisoners were asked to be sent to another place to reduce the prisoner surplus. Yet, only 5 prisoners were sent to Rhodes. Another need to improve the current conditions was to allow the construction of a new prison next to the old castle with an expense of 40-50 thousand kuruş.

While the correspondence and bureaucratic procedures for the construction of the new prison continued, the problem experienced due to the high number of prisoners in prison continued. In August 1889, permission was requested to send 10-15 people to Rhodes or another prison due to health conditions and security reasons. This request for permission was approved, and it was decided to send the convicts who had been sentenced to labor for more than five years to Akka, where prisoners were chained to oars (September 14, 1889). In addition, efforts were also made to increase the number of prison officers to maintain order. Although two years had passed since the decision taken in October 1896, the prison construction did not start. Various officials, such as the courthouse inspector and the governor of Konya, inspected the prison conditions and reported their views to the capital. Based on the measures suggested by these officials, some arrangements were made within the possibilities.

Concrete steps were taken to construct the Antalya prison in July 1901. The official documents reported that buildings materials for Antalya prison started to be supplied, and the construction would be initiated when this process was completed. The construction began at the beginning of 1902 and was completed in 1903, yet the need for repairs and modifications also emerged within a few years. Until 1907, funds were requested for repairs and other constructions, such as baths and the expansion of certain places. In 1908, it was reported that the number of prisoners had increased rapidly in the previous years and exceeded its capacity. There were more than 600 prisoners, although there was only room for 300 people. Therefore, a warden, a clerk, and at least 3 guards were requested, as the number of officials was insufficient to maintain order.

Archival documents show that the correspondence regarding the repair and expansion of the building continued until 1919. A total number of 395 prisoners were transferred to Konya and Niğde prisons

in 1914 to reduce the congestion. In the same year, without waiting for financial aid from the capital, renovations, and repairs started in prison with the financial support of the citizens. However, these repairs and renovations were not enough, and in 1917, an allowance was requested for the repair of the floors and windows, and rooms. In 1919, a violent storm severely damaged the building, and it was reported that the ceiling, roof, and baths needed repairs. The repairs and renovations of Antalya Prison continued in the Republic period. The prison gave its name to the street where it was located until 1956 and continued its activities until 1983.